

د کرنی او وترنری د لیسو او انسٹیټوټونو لپاره مرستیال درسي مواد

د چرگانو د روزني بنسټيز مهارتونه

د کرنیزو زده کړو پروگرام

د پښ موسسه (PIN) People In Need

د چک جمهوریت

2016

د چرگانو د روزني بنسټيز مهارتونه

لړليک:

- 3..... سرريزه، د چرگانو روزني د بنسټيزو مهارتونو د مالوماتي پانو پيژندنې ته ښه راغلاست.
- 3..... د زده کړې موخې – عمومي موخې
- 3..... خانکړې موخې – پوهه او مهارتونه
- 4..... د چرگانو د روزني اهميت
- 4..... بنسټيز اصطلاحات
- 5..... د توليد ډولونه
- 5..... د چرگانو کوچني فارم:
- 6..... دهگيو چرگانو روزني لوی توليدونکي فارمونه:
- 6..... د چرگانو روزنه د غوښي د توليد لپاره:
- 6..... د چرگانو د فارم فعاليتونه
- 6..... د چرگورو ايستل
- 7..... په طبيعي توگه د چرگورو ايستل
- 8..... په مصنوعي ډول د چرگورو ايستل:
- 8..... په مصنوعي ډول د چرگورو د ايستلو پړاوونه:
- 9..... د القاح شويو هگيو بڼه بندي او ليريدول:
- 9..... د چرگورو ايستلو گاڼي ماشين:
- 10..... د ۴۰۰ هگيو په ظرفيت د چرگورو ايستلو د يو گاڼي ماشين اېښودل:
- 11..... د چرگورو ايستلو د ماشين مديريت
- 11..... (1) تودوخه (حرارت):
- 11..... (2) لنډېدل:
- 11..... (3) ننازه هوا تبادله:
- 11..... (4) د هگيو موقعيت او اړول:
- 12..... د هگيو معاينه کول:
- 12..... د څلورمې ورځې معاينه:
- 12..... د اوومې ورځې معاينه:
- 12..... د څوارلسمې ورځې معاينه:
- 14..... د چرگورو ايستلو گاڼي ماشين ورځنی کړنې:
- 16..... له ماشين څخه د چرگورو را ايستل
- 16..... د ماشين پاکول:
- 17..... د چرگانو د فارم جوړول
- 17..... دچرگانو فارم د جوړولو لپاره عمومي سپارښتنې
- 17..... د هگي اچونکو چرگانو خونه:
- 18..... د غوښينو چرگانو د ساتني فارم:

- 19 د چرگانو د فارم موقعیت:
- 19 **د اوبو څښلو او داني خورولو د لوبښو پيژندنه او کارونه:**
- 19 د ورو چرگورو د داني خورلو لوبښي:
- دغه ډول لوبښي يا دانه خوري د هغه کوچنيو چرگورو لپاره په پام کي نيول کيږي چي له ۱ ورځي څخه تر ۲ اونيو پوري عمر ولري دغه لوبښي بايد هره ورځ يوځل پاک شي.
- 19 د داني خورلو لوی لوبښي:
- 20 د اوبو څښلو لوبښي:
- 20 په فارم کي د داني خورلو د لوبښو خورندول:
- 20 په فارم کي د اوبو څښلو د لوبښو خورندول:
- 21 **د تودوخي او هواکشي سيستم:**
- 21 **د چرگورو له کرنو څخه د روزني د خوني د تودوخي مالومول:**
- 22 **د چرگانو واکسين:**
- 23 د واکسين کولو تگلاري
- 24 د واکسين د تطبيق تک لاري:
- 24 **د اړتيا وړ اوبو او خوراكي توکو چمتو کول:**
- 26 د اوبو چمتو کول:
- 26 د خورو چمتو کول:
- 26 د هندوکو د پودر توليد
- 26 د ويښي د پودر توليد
- 27 **په فارم کي د بایو سيکوريتي تعريف او اهميت:**
- 28 **په فارم کي د بایو سيکوريتي تعريف او اهميت:**
- 29 **ګام په ګام د فارم پاکول او ضد عفوني کول:**
- 30 د فارم د ننداره چپانو کنترول
- 30 د فارم د کارکوونکو لپاره د قوانينو وضع کول
- 31 **يو شمير نور خطرونه چي فارم تهديدوي په لاندې ډول دي:**
- 31 1) فارم ته له بهره د چرگورو راوړل:
- 32 2) د چرگورو د ليرد لپاره د لرگينو قفسونو کارول:
- 32 3) مورکان، حشرات او وحشي ژوي:
- 32 4) د کارکوونکو ټريننگ:
- 32 5) مړه چرگوري :
- 32 6) ناروغ او ضعيف چرگوري:
- 33 **د چرگانو مهمي ناروغی:**
- 33 د الوتونکو کوکسيډيوز
- 34 کاميرو ناروغي
- 35 د توغکي يا نيو کاسټل ناروغي

سریزه، د چرگانو روزني د بنسټيزو مهارتونو د مالوماتي پاڼو پيژندنې ته ښه راغلاست

ناسي د مخکينيو څڅيري درسي توکو چه د ښوالی او سوداگري د بنسټيزو مهارتونو په برخه کی نشر شوي د هغی څخه وروسته د چرگانو د روزني بنسټيز مهارتونه چې د پښ موسسي (People In Need) لخوا چمتو شوي په لاس کې لری. د دی مرستيال درسي توکو څخه گټه اخيستونکي د مسلکي لیسو او انستیتوتونو زده کوونکي، استادان او کروندگر دي. نوموړي درسي توکي د ښوونو سره یو ځای طرح او چمتو شوي څو له لوستونکو سره مرسته وکړي، چې څرنگه د چرگانو یو کوچنی فارم په یو متوسط فارم بدل کړي چې د غوښی او یا هگیو پر تولید متمرکز فارم وي او له لږو خطرونو، کمو ضایعاتو او د پر مخ بیولو له لږو لگښتونو سره، د چرگانو د ټول ژوند د کړی د پوره کولو وړتیا، د هگی اچونکو چرگو پواسطه د القاح شویو هگیو تولید، د ماشین په واسطه د چرگورو ایستل، د غوښینو چرگانو روزنه، د هگی ورکونکو چرگو روزنه په اعظمي کچه د خپلو تولیداتو د خوندي کولو وړتیاوې ولري

د زده کړي موخي – عمومي موخي

دا چپتر به له لوستونکو سره مرسته وکړي څو د غوښینو او هگی اچونکو چرگانو د یو کوچني یا متوسط فارم مدیریت په ښه ډول ترسره کړي ترڅو د چرگانو د روزني د ژوند ټول پړاوونه له لږو خطرونو، ضایعاتو او د روزني له لږو لگښتونو سره ترسره شي او د هگی اچونکو چرگو پواسطه د القاح شویو هگیو تولید، د ماشین په واسطه د چرگورو ایستل، د غوښینو چرگانو روزنه، د هگی ورکونکو چرگو روزنه په لویه کچه د خپلو تولیداتو د خوندي کولو وړتیاوې ولري څو د فارم د پایداری لپاره لگښتونه د فارم له عوایدو څخه ترلاسه شي.

ځانگړي موخي – پوهه او مهارتونه

پوهه

- 1) د چرگانو د روزني په گټو او په افغانستان کې د چرگانو د روزني په اوسني بهیر پوهېدل (واړه فارمونه، د چرگانو د روزني ستر فارمونه او هغه تکنالوژي چې دوی ور څخه کار اخلي)
- 2) په دې پوهېدل، چې د چرگانو د ساتني لپاره کوم موضوعات اړین دي (لکه روغتیا، خواړه، د چرگورو ایستل او داسي نور) په افغانستان کې د چرگانو د روزني عمومي تېروتنې دا دي: واکسین ته پاملرنه نه کول، د فارم ناسم مدیریت او د فارم د موقعیت نا سمه ټاکنه او د بي کیفیته دانې کارول په افغانستان کې د چرگانو د روزني په برخه کی عمومي تېروتنې شمیرل کيږي.
- 3) د ماشین پواسطه د چرگورو ایستلو گټې او تاوانونه او همدارنگه په منصوعي توگه د چرگورو د ایستلو د وضعیت په اړه په جزییاتو پوهېدنه
- 4) د چرگانو د عمر، جنس، او ځانگړتیاوو پر بنسټ د هغو لپاره د ساتني مناسب ځای په اړه پوهېدنه (د اري د بور کچه، د اړتیا وړ ځای، د تودوخي درجه، اوبه)
- 5) د هغو تجهیزاتو په اړه پوهېدل، چې د چرگانو د ساتني د مدیریت لپاره په کارېږي. (د دانو او اوبو لوبښي)
- 6) د هغو فکتورونو پيژندل چې له هگیو څخه د چرگورو ایستلو وړتیا اغېزمنوي.
- 7) په دې پوهېدل، چې ولې او څنگه د چرگانو د ساتني پر مهال د هغوی د روغتیا مناسبه ساتنه وکړو.
- 8) په افغانستان کې د چرگانو د روزني په عمومي ناروغیو پوهېدل او دا چې څنگه دغه ناروغی تشخیص کيږي، څرنگه یې مخه نیول کيږي او څنگه یې درملنه کيږي.
- 9) د چرگانو د خوړو په مناسب ترکیب پوهېدل او دا چې د دې ډول خوړو د جوړولو لپاره څه آسانتیاوې شته

مهارتونه

- 1) د چرگورو د ایستلو لپاره د القاح شویو هگیو د ټولولو د وړتیا درلودل او په مناسب ډول د دې هگیو ساتنه
- 2) په عملي ډول د ماشین پواسطه له هگیو څخه د چرگورو پر ایستلو پوهېدل (د چرگورو له ماشین څخه د گټې اخيستني لپاره، د تودوخي او لنډبل (رطوبت) ساتل، د ارزښتونو ثبتول، د جنین د معاینې لپاره د هگیو کتنه او داسي نور).

- 3) د نوی زېږېدل شویو چرگورو او د کورکي چرگي د ساتني او د هغوی د ودې لپاره د ټولو اړینو شرایطو چمتو کول.
- 4) په عملي توگه په سالونونو کې د چرگورو روزنه
- 5) د چرگورو لپاره د مناسبې داني چمتو کول او هغوی ته په مناسبه کچه د اوبو چمتو کول.
- 6) د چرگورو واکسینول، د واکسینونو او نورو اړینو تجهیزاتو ساتنه
- 7) په فارم کې د ژوندانه امنیتي قوانینو مراعات کول او نورو کارکوونکو ته د دغو قوانینو زده کول، چې هغوی هم په فارم کې دې قوانینو ته پاملرنه وکړي.

د چرگانو د روزني اهميت

د چرگانو غوښه او هگي د ویتامینونو، پروتین او منرالونو تر ټولو ښه سرچینه ده. له همدې امله په کلیو کې باید د چرگانو واړه فارمونه ترویج شي چې خلک خپل خوراکي سیستم پیاوړی کړي. خلک د چرگانو او د چرگانو د غوښې غوښتنه ډېره کوي له همدې امله یو ښه مارکیټ لرونکی تولید دی. همدارنگه د چرگانو له فاضله توکو څخه په کرنیزو ځمکو کې د سړي په توگه گټه اخیستل کېدای شي. د چرگانو واړه فارمونه عاید لرونکی فعالیت دی، چې ښځینه یې هم پر مخ بیولی شي. په دې ډول د کورنۍ د لگښت لپاره هم هگي او غوښې ته لاسرسی کېږي او هم هغه شمیر چرگان چې د کورنۍ له لگښته زیاتېږي، باید په بازار کې وپلورل شي. د چرگانو غټ فارم یوه داسې سوداګري ده، چې نورو خلکو ته هم دنده پیدا کولی شي.

له همدې امله د کرنیزو مسلکي لېسو او انستیتوتونو زده کوونکو او استادانو او همدارنگه کروندګرو ته اړینه ده، تر څو په عملي توگه دا زده کړي، چې څنگه د چرگانو یو فارم جوړ او اداره کړي. که د یو فارم ښه مدیریت ونشي، ډېری چرگان به د ناروغيو او یا نورو عواملو له امله له منځه لاړ شي او ډېر تاوانونه پېښېدای شي؛ نو فارم به گټه و نه کړي. تخنیکي مهارتونه او ښه مدیریت د چرگانو د فارم د چلولو اصلي موضوعات دي.

دا مالوماتي پانې له بنرونو سره د دې لپاره ډیزاین او چمتو شوي دي، چې د کرنیزو لېسو او انستیتوتونو زده کوونکي او همدارنگه کروندګر د چرگانو د روزنیز فارم عملي وړتیاوې زده کړي.

بنسټیز اصطلاحات

کورکېدل (become Broody): پر هگيو کښیناستلو ته د چرگي لېوالتیا ته کورکېدل وايي، ترڅو له هگيو څخه چرگورې راوباسي، په دې مانا چې چرگه هگي کول بس کوي او دفاعي چلند کوي، چې له خپلو هگيو څخه ساتنه وکړي او پر هگيو کښيني او له هگيو څخه د چرگورو ایستلو ته لېوالتیا ښيي. (په عمومي ډول تر ۱۲ هگيو پورې دکورکي چرگي لاندې ایښودل کېږي.) چرگه په خپلې ځالي کې کښېني، که چا ورته مزاحمت وکړ او یا یې د هگيو د لري کولو کوښښ کاوه، چرگه په مښوکي وهلو سره عکس العمل ښيي او چرگه ډېر لږ له خپلې ځالي د خوراک، څښاک او یا خپلک لپاره راوځي.

خاله (Clutch): معمولاً هگي د چرگي لپاره په ځاله کې کښینودل کېږي او هغه له دغو هگيو څخه چرگورې راباسي. ډېری وخت تر ۱۲ هگيو پورې تر چرگي لاندې ایښودل کېږي.

غوښين چرگوري (Broiler): هغه چرگوري چې د غوښي د ترلاسه کولو لپاره روزل کېږي، معمولاً دوه رگه چرگوري دي.

په طبعي توگه د چرگورو ایستل (Natural Incubation): له کورکېدو وروسته چرگه د څو اوونيو لپاره پر هگيو کښيني (کورنۍ چرگه ډېری وخت ۲۱ ورځې کښيني) ترڅو چرگوري له هگيو څخه راوځي. (د نورو چرگو هگي هم تر کورکي چرگي لاندې ایښودلی شو، چې چرگوري وباسي.)

په مصنوعي توگه د چرگورو ایستل (**Artificial Incubation**): که یو کروندگر و غواړي په یو وخت کې له ډېرو هگیو څخه چرگوري وباسي او بیا هغه وروزي، په مصنوعي توگه د چرگورو ایستلو لپاره د چرگورو ایستلو ماشین کارول کېږي.

په هگیو کې د چرگورو ایستلو وړتیا (**Hatchability**): الفاح شوې هگی هغه دي چې د چرگورو ایستلو وړتیا ولري؛ د وخت په تېرېدو د هگی دغه وړتیا کمېږي؛ که چېرې هگی په سمه توگه وساتله شي کم تر کمه تر ۳ اوونيو پورې ساتل کېدای شي.

هوايي کڅوره یا هوايي سلولونه (**Air Sac**): د هگی د منځ پڅې خوا ته د هوا یوه کڅوره شته، چې غټوالی یې په تودوخې او لنډېل پورې اړه لري. که دغه کڅوره سورۍ او یا له منځه لاړه شي، هگی د چرگورو ایستلو وړتیا له لاسه ورکوي.

دوه رگه (**Hybrid**): هغه چرگان چې مور او پلار یې له دوو بېلابېلو نسلونو څو صفات یې مشترک وي. په لومړي نسل کې دوه رگه چرگه ټاکل شوي صفات په لوړه کچه انتقالوي، په دویم نسل کې ډېری وخت دغه صفات له لاسه ورکوي. دا په دې مانا ده، چې له دوه رگه چرگانو څخه د دویم وار د تولید لپاره گټه نشي اخیستل کېدای، ځکه چرگوري به یې خپل خواص له لاسه ورکړي.

په چرگانو کې د یو بل خوړل (**Cannibalism**): دا هغه ستونزه ده، چې د چرگانو د روزنې په بېلابېلو عمرونو او بېلابېلو ډولونو کې پېښېږي. په یو وړوکي ځای کې د ډېرو چرگانو ساتل، د چرگانو ناسمه ساتنه او په خوراکی توکو کې د منرالونو کمښت د دې ستونزې د پېښېدو ستر لاملونو گڼل کېږي.

په ناروغۍ اخته کېدنه (**Morbidity**): د چرگانو په یوې ډلې او یا په یوې ځانگړې سیمې کې د غیر صحي حالت او یا غیر نورمال وضعیت ته د ناروغۍ اخته کېدنه وايي، چې د ناروغۍ د عاملینو په واسطه منځ ته راځي.

د ناروغۍ د خپرېدو یا ناروغه کېدو کچه (**Morbidity Rate**): د ناروغۍ د خپرېدو کچه په یوې ډلې او یا یوې محدودې سیمې کې د ناروغۍ د پېښې سلنې ته ویل کېږي.

مړینه (**Mortality**): د مړینې پېښې او یا په یوه ځانگړې سیمه کې د چرگانو په ډله کې د یو شمېر چرگانو مړه کېدلو ته د چرگانو مړینه وايي او ډېری وخت د مړینې کچه په افغانستان کې د خپرېدو تر کچې کمه وي.

د ناروغۍ نښې (**Disease symptom**): د چرگ په بدن کې د ظاهري بدلون ښکاره کېدل، یا د چرگ غیر نورمال حالت او یا د چرگ په کړنو کې اختلال ته د ناروغۍ نښې وايي.

د ناروغۍ پټه دوره (**Incubation Period**): د ناروغۍ په عامل د اخته کېدو او د ناروغۍ د علایمو د ښکاره کېدو ترمنځ واټن ته وايي چې د ناروغیو د عامل په ډول او مقدار پورې اړه لري.

د تولید ډولونه

د چرگانو کوچنی فارم:

په دودیز ډول کورونو کې دهگیو د چرگانو روزنه

د افغانستان په ډیرو کلیوالو سیمو کې خلک د هگیو چرگان په کوچنیو فارمونو کې د غوښې او هگیو د ترلاسه کولو لپاره روزي. دغه روزنه د کورونو په انگر یا هم شاوخوا کې د ساده وسایلو په مرسته په کوډیو کې ترسره کېږي. معمولا ددې چرگانو نسلونه دوړگه وي چې د کال په بهیر کې تقریبا 300 هگی تولیدوي. هغه خلک چې د ماشین په مرسته په مصنوعي توگه او یا په طبیعي توگه، چرگوري تولیدوي د پسرلي موسم په پیل کې د

دربو میاشتنو لپاره د خپلو چرگانو هگی د چرگورو د تولید لپاره کاروي. خو په نورو وختونو کې دغه هگی په نږدې مارکیټ کې خرڅوي او یا د خوراک لپاره یې کاروي. نوي زیربډلي چرگوري تر یو وخت پورې ساتي او بیا هغه هم په خپلو شاوخوا کلیوالي سیمو کې پلوري. لاسته راغلي عواید د چرگانو لپاره خوراکه او د کورنۍ د اړتیاوو د پوره کولو لپاره لگوي. ډیری دا کوچني فارمونه په کلیوالو سیمو کې دښځو لخوا اداره کېږي.

دهگیو چرگانو روزني لوی تولیدونکي فارمونه:

د سوداګرۍ لپاره دهګۍ اچونکو چرگانو روزل

خلک هگی اچونکي چرگان د هگیو د تولید لپاره روزي په دې موخه د چرگانو ځانګړي دوه رګه نسلونه د لوړ تولید لپاره چې د یو کال په اوږدو کې له کورکېدو پرته تقریباً ۳۰۰ هگی اچوي، تر روزني لاندې نیسي. نوموړي چرگان د افغانستان د اقلیمي شرایطو سره ښه توافق لري او د سیمه ایزو ناروغیو په وړاندې ښه مقاومت لري د نوموړو چرگانو دوه نسلونه له پاکستان څخه افغانستان ته راوړل شوي او دا دوه ډوله چرگان(دهگیو نسلونه) تر ټولو نامتو دي. کابو ۸۰ سلنه هگی یې رنګه پوستکی لري چې نوموړي ځانګړتیاوي د چرگورو په ایستلو کې مهمه ونډه لري. دغه ډول چرگان د نیمه سوداګریزو شرکتونو لخوا د پسرلي په موسم کې تولیدیږي کوم چې د چرگورو ایستلو لوی ماشینونه لري او په سیمه ایزو بازارونو کې خرڅلاوته وړاندې کېږي. همدارنګه په کلیوالي سیمو کې د گازي ماشینونو پواسطه د بزګرانو لخوا تولیدیږي خلک کولای شي نوموړي چرگان په مناسبه بیه له ذکر شوو ځایونو څخه ترلاسه کړي.

د چرگانو روزنه د غوښې د تولید لپاره:

دېرې وخت د غوښې د تولید لپاره د چرگانو ځانګړی ډولونه روزل کېږي. دغه ډول چرگان ژر وده کوي او له ۵ څخه تر ۷

د غوښې چرگانو روزل د غوښې د تولید لپاره

اوونيو پورې د حلالولو لپاره چمتو کېږي. د غوښينو چرگانو ځیني ډولونه ورو وده کوي، چې د ۱۴ اونيو په بهیر کې د حلالولو مرحلې ته رسېږي. کروندګر د چرگانو له واردونکو شرکتونو څخه یوه ورځني چرگوري رانیسي او په خپلو فارمونو کې تر روزني لاندې نیسي ترڅو د حلالولو پړاو ته ورسېږي او بیایي د خرڅلاو لپاره بازار ته وړاندې کوي. افغانستان ته یو ورځني دوه رګه غوښین چرگوري معمولاً له ګاونډیو هېوادونو څخه راوړل کېږي، په تېره بیا له پاکستان او ایران څخه، ځکه په افغانستان کې داسې فارمونه نشته، چې دوه رګه غوښین چرگوري تولید کړي.

د چرگانو د فارم فعالیتونه

د چرگورو ایستل

په یو مناسب چاپیریال کې د تازه او القاح شوو هگیو د ساتلو او هغو ته د محیطي شرایطو چمتوکولو او له همدې هگیو څخه د چرگورو را وتلو ته د چرگورو ایستل وایي. کېدای شي د غه چرگوري ایستل په طبعي توګه وي او یا هم د ماشین په مرسته. د چرگورو ایستلو ښه مدیریت د دوام داره تولید لپاره ډېر مهم دی. په طبیعي توګه د چرگورو ایستل د کورکو چرګو او یا هم د فیل مرغانو په مرسته سرته رسېږي. د چرگانو ایستلو دا تګلاره په کوچنیو فارمونو او کلیوالو سیمو کې کوم چې په لږه کچه چرگوري تولیدوي ګټوره ده. په مصنوعي توګه د چرگورو تولید د ماشین په مرسته ترسره کېږي. د ماشین په مرسته د چرگورو د تولیدولو ګټه دا ده، چې هروخت او په یو وار زیات شمېر چرگوري تولیدوي او د چرگورو د تولید وخت هم د چرګي په کورکېدو پورې اړه نه لري.

په طبیعي توگه د چرگورو ایستلو

په طبیعي توگه پر هگیو د چرگي کښېناستلو ته وايي ترڅو له هگی څخه چرگوري راوځي. نوموړې موخي ته د رسيدلو لپاره د چرگو مناسبه ځاله (د چرگورو ایستلو مناسب ځای) ډېره مهمه ده چې باید چمتو شي او کومې هگی چې د چرگورو ایستلو لپاره کارول کيږي باید القاح شوي او تازه وي تر څو مثبتې پایله ترلاسه شي. د چرگورو ایستلو لپاره د هگی اچوونکو له اصلاح شوي نسل څخه استفاده نه کيږي ځکه په نوموړي نسل کې د کورکيدو مرحله لنډه او دا چرگي د چرگورو ایستلو تر اخري مرحلې پورې په هگیو نه کښېني ددې کمښت د پوره کولو لپاره د هگیو د اصلاح شويو نسلونو تر څنګ باید دوه مقصده وطني چرگي د چرگورو ایستني لپاره وروزل شي ځکه په هغوی کې د کورکيدو مرحله اوږده او د چرگورو ایستلو تر اخري پړاو پورې په هگیو کښېني. د ليکوال د تجربو په بنسټ په طبیعي توگه د چرگورو ایستلو لپاره د کورکو فيلمرغانو موندل ډېر غوره دی، ځکه هغوی په یو وار د ۲۰ تر ۲۳ چرگورو ایستلو وړتیا لري او کورکي چرگاني په یو وخت د ۱۲ چرگورو ایستلو وړتیا لري.

په طبیعي ډول دچرگي په واسطه زیږيدلي چرگوري

په طبیعي ډول د فيلمرغي په واسطه زیږيدلي چرگوري

بله داچې د کورکي چرگي په ټاکنه کې باید دقیق و اوسو ځکه ځینې چرگي مخکې له دې چې چرگوري له هگیو څخه راوځي، له هگیو پاڅيږي – چې په داسې مهال کې د چرگورو ایستلو لری په ټپه درېږي. هغه چرگي چې تر دې وړاندې یې یو ځل هم د چرگورو ایستل تجربه کړي وي، باید وټاکلي شي ترڅو د دې بهیر تر پایه پر هگیو کښېني او ځینې چرگي یو بل بد عادت لري هغه دا چې پر هگیو د کښېناستلو په مهال هگی نه اروي چې په پایله کې جنین دهگی له پوټکي سره نښلی، خودپیری چرگي کله چې د هگی یوه خوا، کوم چې ددې له وجود سره تماس لري، گرمه شي چرگه هغه په خپلې مښوکي اروي- په دې کار سره جنین د هگی له پوټکي سره نه نښلي مگر پرته له دې جنین ته تاوان رسېږي. د چرگورو ایستلو لپاره ټاکل شوي چرگاني او د چرگورو د ایستني ځای (ځاله) ددې بهیر له پیلیدو مخکې د پرازیت ضد درملو پواسطه پاش شي ترڅو چرگاني په آرام ډول پر هگیو باندې کښېني او همدارنگه راتلونکي زیږیدونکي چرگوري د پرازیتونو له حملې څخه وژغورل شي.

په مصنوعي ډول د چرگورو ایستل:

د ماشین په مرسته له القاح شویو هکیو څخه د چرگورو ایستل یوه علمي، عملي او په زړه پورې تجربه ده. دا یو ساده بهیر ندی بلکه باید په ډېرې ځیرکتیا سر تعقیب شي، لدې پرته به یوه بریالی پروسه نه وي. په اوسني وخت کې د چرگورو ایستل د ماشین پواسطه تر طبیعي لارې زیات پرمختگ کړی او ډیره د کارولو وړه له همدې کبله باید د کرهڼې په مسلکي لیسو او انسټیټوټونو کې له زدکونکو سره په دې اړه په عملي ډول کار وشي تر څو نوموړي زده کوونکي له فراغت څخه وروسته له بزگرانو سره پدې برخه کې مرستې ته چمتو شي او خپلې ټولني ته په راتلونکي کې د خدمت مصدر وگرځي.

په مصنوعي ډول د چرگورو ایستلو کازي ماشین (د ۴۰۰ هکیو په ظرفیت سره)

په مصنوعي ډول د چرگورو د ایستلو پړاوونه:

د چرگورو ایستلو لپاره د هکیو انتخاب او ذخیره کول: ددې لپاره چې د چرگورو ایستلو له عمليې څخه ښه پایله تر لاسه شي اړینه ده چې د هغو هکیو کیفیت ته پاملرنه وشي کوم چې د چرگورو ایستلو لپاره غوره کېږي. که چېرې د هکې د ټاکلو، ذخیره کولو او یا د لیردولو پر مهال سم مدیریت و نه شي، د هکې پر کیفیت او د چرگورو ایستلو پر وړتیا منفي اغېزې کولی شي. القاح شوي هکې باید وټاکل شي او په سمه توګه وساتل شي، تر څو کافي هکې را ټولي او د چرگورو د ایستلو بهیر پیل کړو. په اول ګام کې هکې باید القاح شوي او تازه وي یعنې له ۷-۸ ورځو څخه د زیاتې مودې نه وي ځکه هکې د وخت په تېرېدو سره د چرگورو ایستلو وړتیا له لاسه ورکوي او هر څومره چې زیاتې پاتې شي په هغه کچه کم تولید ورڅخه لاسته راځي او امکان لری نطفه خپل ژوند له لاسه ورکړي. خو که د هکیو د کمښت ستونزه وي یا د چرگورو ایستلو ماشین او یا کورکه چرګه نه وي، هکې تر دريو اوونیو پورې هم ساتلی شو. خو پدې شرط چې محيطي شرایط ورته چمتو کړای شي او هم ۱۸۰ درجې اړولو ته اړتیا لري او د ساتنې د کونې د تودوخې درجه باید د ساتنې ګرید په کچه له ۱۵ - ۱۸ درجو پورې وي او لنډل یې باید ۶۰ سلنه برابر شي. د ساتنې کوټه باید پاکه، وچه او د تازه هوا د بدلولو په وسایلو مجزه وي او له هغه شیانو څخه کوم چې تیز بوی تولیدوي لیري وي تر څو جنین ته تاوان ونه رسیري. ځکه د هکې له تشکیل سره سم جنین په نمو پیل کوي او د چرګې له بدن څخه د هکې تر راوتلو د مخه د جنین لومړنۍ مرحلې بشپړېږي چې پدې مهال جنین د زرګونو حجرو لرونکی وي. وروسته له دې چې چرګه هکې واچوي، د جنین انکشاف دریري ځکه چې د بهرنې چاپیریال تودوخه د چرګې له بدن څخه کمه ده او پدې وخت کې جنین ته کومه صدمه نه رسیري او ځان ته د استراحت حالت غوره کوي. خو کچیري د بهرنې چاپیریال د تودوخې درجه له ۲۵ سانتي ګراد څخه لوړه وي پدې مهال کې جنین خپل انکشاف ته په ضعیف ډول ادامه ورکوي چې دغه ضعیف انکشاف د جنین د تلف کېدو لامل کېږي نو باید هڅه وشي ترڅو د چاپیریال شرایطو ته پاملرنه وشي. که نوموړي هکې په وچ چاپیریال کې د زیات وخت لپاره وساتلي شي خپل داخلي رطوبت له لاسه ورکوي چې دهکې د داخلي محتوا د وچیدو لامل ګرځي ددې ستونزې د لرې کولو لپاره باید د ساتنې په کوټه کې ۶۰ درجې لنډل چمتو شي. د یادولو وړه هغه هکې چې له یوې اونۍ څخه د زیات وخت لپاره ساتل کېږي باید دورځې دوه ځلي ۱۸۰ درجې په خپل محور باندې وڅرخولی شي ترڅو د هکې په پوټکي باندې د جنین د نښتو څخه مخنیوی وشي او نوموړي پروسه باید د لاس په واسطه تر سره شي او د هکیو په لویو ګدامونو کې دغه چارې په اتومات ډول ترسره کېږي. د هکې پوټکی باید روغ او منظم شکل ولري او نه داسې چې د لوړو او ژورو

لرونکی وي يعني په مکمل ډول عادي وي. ډبل او يا نازک پوستکي لرونکو هگيو د ټاکلو څخه ډډه وکړئ ځکه د ډبل پوستکي لرونکي هگيو څخه چرگوري د چرگورو ايستلو په اخره مرحله کې په اسانۍ سره نشي راوتلای او په نازک پوستکي لرونکو هگيو کې تبخير زيات ترسره کېږي او همدارنگه د کلسيم د شتون له مخې غني نه وي. د چرگورو ايستلو هگۍ په ټاکلو کې د هغې وزن هم زيات اهميت لري نوموړې هگۍ بايد ۴۵-۶۰ گرامه وزن ولري.

د مصنوعي چرگورو ايستلو لپاره د هگيو انتخابول

هگۍ په تشونو کې اېښودل شوي او په مايل حالت کې ساتل کېږي چې په آسانه وڅرخول شي، دا کار د هگيو اړول آسانه کوي او دهگۍ په پوستکۍ باندې د جنين دنښلېدومخنيوی کوي.

د القاح شويو هگيو بسته بندي او ليردول:

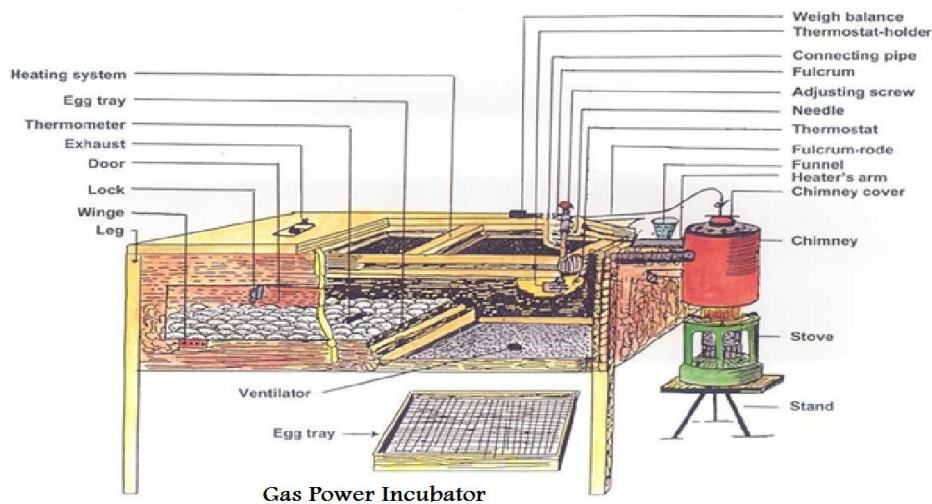
دليرد څخه مخکې دهگيو بسته بندي يعني ځای پرځای کول

که د چرگورو ايستلو لپاره ټاکل شوي هگۍ له بازار څخه اخيستل شوي وي او يا دا چې هگۍ له يو ځای څخه بل ځای ته ليردول کېږي، جدي تدابيرو ته اړتيا لري چې بايد په پام کې ونيول شي، ترڅو د هگيو د چرگورو ايستلو وړتيا خوندي شي او د له منځه تلو مخه يې ونيول شي. اړتيا دهگۍ مخکې له ليردولو څخه د هگيو په پيټيو (مخصوصو رمنځيو کې) او يا په پروره کې ځای په ځای شي. د هگيو د بسته بندي پرمهال د هگيو پڅه څوکه پورته خوا ته او تېره څوکه يې لاندې خوا ته کېښېښودل شي او کلک او شديد ټکانونه په القاح شويو هگيو منفي اغيزې لري؛ نو که شونې وي بايد تر ډيره حده پورې د هگيو له ټکان خوړولو څخه مخنيوی وشي. وروسته له بسته بندي څخه کولای شو هگۍ د موټرونو په وسيله له يو ښار څخه بل ښار ته وليږدوو. د اوږي په موسم کې اړتيا ده، چې هگيو ته د ليرد په وخت کې مناسب رطوبت د تودوخې وړ درجه لکه څنگه چې په مخکني درس کې تشریح شوه چمتو کړای شي.

د چرگورو ايستلو گاڼی ماشین:

د چرگورو ايستلو ماشين هغه وسيله ده، چې هگيو ته اړينه تودوخه، تازه هوا او لنډېل چمتو کوي، ترڅو په مصنوعي ډول چرگوري توليد کړي.

د چرگورو ايستلو بېلابېل ماشينونه په بېلابېلو اندازو کې شته. د دې ماشينونو يوه مهمه ځانگړتيا د هغوی د سون توکي (معمولاً د څراغ ټېل، گاز او برق) دي او بله ځانگړتيا د هغوی ظرفيت دی. په ټوله کې د چرگورو ايستلو برېښنايي ماشينونه په افغانستان کې د ډاډمنې برېښنا د نه شتون له امله د کارولو وړ نه دي، په تېره بيا په کليوالي سيمو کې دې ټکۍ ته په پاملرنې سره غواړو گاڼی ماشينونه د مطالعي لاندې ونيسو.

Gas Power Incubator

د تودوخي او لنډېل ښودونکي:

هغه وسيله ده، چې د چرگورو اېستلو د ماشين داخلي تودوخه او د اوبو د تبخير کچه مالوموي. د ماشين لپاره تر ټولو ښه لنډېل ۶۰ تر ۷۰ سلنه ده او د تودوخي درجه بايد د سانتي گريډ ۳۹ درجې وي.

ترموستات (د تودوخي تنظيمونکي آله):

ترموستات هغه آله ده، چې لومړنۍ دنده يې د سانتي گريډ ۳۹ درجې تودوخي ساتل دي. هغه دا چې کله تودوخه له ۳۹ درجو څخه زياته شي ترموستات انبساط کوي او د ماشين سرپوښ پورته کوي چې په پايله کې د تودوخي منبع ته اجازه ورکوي تر څو خپله تودوخه بهر کړي او کله چې تودوخه بيرته ۳۹ درجو ته راځي يعني ماشين يوڅه سرپرې د ماشين سرپوښ بيرته ښکته کېږي او ترموستات بيرته لومړني حالت ته راځي يعني منقبض کېږي دغه بهير هغه وخت ښه ترسره کېږي چې ترموستات د ماشين دعيارولو په لومړني پر او کې ښه تنظيم شوی وي.

د تودوخي او لنډه بل ښودونکي

د تودوخي تنظيمونکي آله، ترموستات

د اوبو واړه او غټ پنتوسونه

د ۴۰۰ هگيو په ظرفيت د چرگورو اېستلو د يو غازي ماشين اېښودل:

ماشين بايد په متوازنه توگه په خپلو پاڼو ودرول شي يا اېترازو شي تر څو هگي يوي خواته کړي نشي. د تودوخي منبع بايد په يو معين ځای کې (د اېشتوب د قيف او رادياتور منځني برخې تر منځ ۱ تر ۲ سانتي متره فاصله وي) په داسې ډول کښيښودل شي چې د رادياتور منځني برخې ته برابر وي. د اوبو دپنتوسونو اېښودل په داسې حال کې چې لوی پنتوسونه د ماشين داخل او واړه پنتوسونه د دروازي خواته قرار ولري چې د ماشين د لاندنيو سوريو د بنديدو لامل ونه گرځي او د پنتوسونو ۱/۳ برخه ډکول له داسې گرمو اوبوڅخه چې د ۶۰-۷۰ درجې سانتي گراد تودوخه ولري. د چرگورو اېستلو ماشين د ښه تنظيم لپاره، ترمامېتر يا د تودوخي مالومونکي بايد د هگيو د لوروالي مطابق په

ډېر دقت سره ۵ سانتي متره له داروزي څخه ليري د ماشين دننه په مايل ډول كښېښودل شي. د ماشين د ننني برخي د تودوخي تنظيم د اړوند پيچ په كلكولو او سستولو تر سره كېږي. د چرگورو ايستلو ماشين هغه وخت عيار بلل كېږي ترڅو تر ماتر د سانتي گريډ ۳۹,۵ درجه وښيي او د ماشين سرپوښ د رادياتور څخه د ۱-۲ سانتي متره په فاصله لور قرار ولري. د ماشين له عيارولو وروسته د چرگورو ايستلو تر آخري پړاو پوري د عيارولو پيچ ته لاس مه وروړئ او د چرگورو ماشين لږ تر لږه ۱۲ ساعته مخكې له هگي ايښودلو څخه عيار كړي ترڅو خپل تنظيم شوي حالت وساتي او وروسته هگي په ماشين كې كښيږدئ.

د چرگورو ايستلو د ماشين مديريت

د چرگورو ايستلو په بهير كې بايد څلور مهم فكتورونه په پام كې ونيول شي، ترڅو د چرگورو ايستلو بهير بريالي تر سره شي چې نوموړي فكتورونه په لاندې ډول تر څيړني لاندې نيول شوي وي.

(1) تودوخه (حرارت):

د چرگورو ايستلو په ټول بهير كې د تودوخي درجه بايد د سانتي گريډ له ۳۸ تر ۳۹ درجو پوري برابره شي. د تودوخي درجه د ترماميتر پواسطه ښودل كېږي او د ترموستاټ په ذريعه اداره كېږي كوم چې د ماشين په داخل كې موقعيت لري. مسول كس بايد په هرو دوو يا درېيو ساعتونو كې د تودوخي درجه وگوري.

(2) لنډبل:

د هگي د هوايي كڅوري لويوالي، چې دهغي د ننني لنډبل له لاسه وركولو ښودنه كوي

د وخت په تېرېدو، هغه هگي چې په كوټه كې د چرگورو ايستلو لپاره ساتل شوي وي خپل لنډبل له لاسه وركوي او هوايي كڅوره يې خپل حجم زياتوي، لكه څنگه چې په انځور كې ښودل شوي. كه هگي ډېرې وچې شي او داخلي لنډبل له لاسه وركړي، د چرگورو ايستلو وړتيا يې كمېږي او جنين له منځه ځي. له همدې امله بايد د اوبو په پنتوسونو كې، چې د ماشين په داخل كې دي د لنډبل د توليد لپاره اوبه واچول شي. د اړتيا وړ لنډبل له ۵۵ تر ۶۰ سلنه ده. د اوبو له تبخير كيدو وروسته (د وقت په تېرېدو د پنتوسونو اوبه كمېږي) له نسبتا گرمو اوبو څخه كار واخلي ځكه چې يخي او گرمي اوبه د ماشين په تودوخي مستقيمه اغيزه لري. په درېيو وروستيو ورځو يا هم د گرمي په وچ موسم كې د لنډبل د زياتوالي په موخه د چرگورو ايستلو د كوټې پر غولي د اوبو پاشل يا هم د اسفنجونو ايښودل د ماشين په پنتوسونو كې د لنډبل په توليد كې مرسته كولاى شي خو هيڅكله هم هگي له اوبو سره مستقيم تماس پيدا نكړي. همدارنگه له اندازي زيات لنډبل د چرگورو ايستلو په بهير كې جنين ته د ضرر رسولو لامل كېږي.

(3) د تازه هوا تبادله:

د چرگورو ايستلو پرمهال د هوا دوران مهمه ونډه لري. چې د جنين د ودې په بهير كې اكسيجن د هگي د پوټكي د سوريو له لارې داخلېږي او په همدې وخت كې كاربن ډاي اكسايډ بهر كېږي. له دې امله تازه هوا بايد ماشين ته داخله شي پرته لدې جنين له منځه ځي. د هوا دبد ليدو سيستم معمولاً د دوه ډوله هواكشونو په مرسته، چې دوه د ماشين په لاندني او دوه په پاسني برخه كې شتون لري، برابريږي. د هوا د تبادلې د سيستم په اړه ډېر جزبيات د چرگورو ايستلو ماشين د ورځنيو عملياتو په برخه كې دركول كېږي.

(4) د هگيو موقعيت او اړول:

د چرگورو ايستلو په بهير كې هگي اړولو ته اړتيا لري، هغه ډول اړول چې په ماشين كې تر ايښودلو مخكې د سانتي په كوټه كې تشرېح شوي دي. د هگيو اړول په ماشين كې له ايښودلو څخه ۱۸ ساعته وروسته پيلېږي او تر اتلسمي

هګۍ په نخښه شوي تر څو دهغوی له اړولوډاډه شو

ورځي پوري په ورځ کي دوه ځلي په ټاکلي وخت سهار او ماښام ترسره کيږي. په هګيو باندې بايد يوه نښه وکړو، ترڅو ډاډه شو چې ټولي هګۍ اړول شوي دي. هګۍ په مارکر نښه کړئ د هګۍ يوې خوا ته M(سهار) وليکئ او بلې خوا ته E (ماښام) وليکئ. ټولي هګۍ بايد په يوه وخت کي د E خواته قرارولري او په راتلونکي اړولوکي د M توري مالوم شي. په اتلسو لومړنيو ساعتونو کي او دريو ورستيو ورځو کي بايد هګۍ وا نه رول شي. دا کار ځکه بايد و نه شي، چې په ۱۸ لومړنيو ساعتونو کي جنين وده پيلوي او هر ډول اړول ښايي جنين ته تاوان ورسوي او په دريو ورستيو ورځو کي چرګوري په بشپړه توګه وده کړي وي او د هګۍ اړولو ته اړتيا نشته.

د هګيو معاینه کول:

مور اړتيا لرو تر څو هګۍ د القاح کيدو او د جنين د ودې د معاینې لپاره وګورو، ترڅو ډاډه شو چې آیا دغه بهير ښه روان دی او که نه. د معاینې په وخت کي حفظ الصحة بايد په پام کي ونيول شي او مخکي له دې چې د هګيو معاینه پيل شي، لاسونه بايد پاک ووينځو اوځان ډاډه کړو همدارنګه کومه د نور منبع چې د معاینې لپاره کاروو پاکه او بي ضرره وي. د معاینې خونه بايد تياره او د 30 درجه سانتیګراد شاوخوا تودوخه ولري. د ليکوال د تجربې پر بنسټ د ماښام په وخت کي د معاینې ترسره کول ښه دی او د نوموړي معاینې تر سره کولو لپاره د يو ټيټ ولټاژ لرونکي ګروپ او يا هم يو لاسي ګروپ ته اړتيا ده. د يادولو وړ ده کومې هګۍ چې د چرګورو ايستلو لپاره ټاکل شوي، ددې بهير په اوږدو کي درې ځله بايد معاینه شي چې دغه معاینې په څلورمې، اوومې او څورلسمې ورځي کي ترسره کيږي او هره يوه يې په لاندې ډول په لنډه توګه تشریح کيږي.

د چرګورو ايستلو په بهير کي د هګيو معاینه

د څلورمې ورځي معاینه:

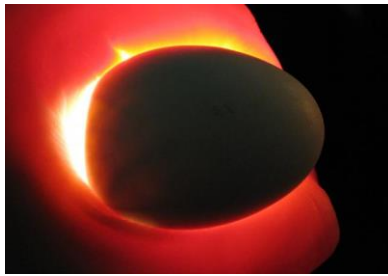
په القاح شوو هګيو کي به د څلورمې ورځي د معاینې پر مهال يو وړوکي ټکی (جنين) ووينو د وينې رګونه د جال په ډول له جنين څخه را وتلي ښکاري اوکومې هګۍ چې القاح شوي نه وي صافي مالومېږي او يا د وينې له رګونو پرته به يوه توره کړۍ پکي مالومېږي.

د اوومې ورځي معاینه:

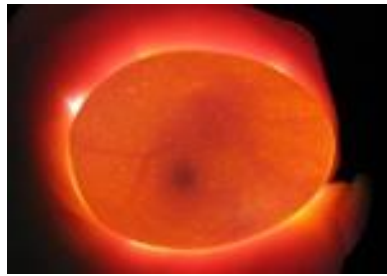
په اوومې ورځي کي جنين د يوه تور ټکي په څېر د هګۍ په مرکز کي مالومېږي، د وينې رګونه هم د ليدو وړ دي؛ خو د څلورمې ورځي په څېر په واضح توګه د ليدو وړ نه وي او لږ څه ډبل او يو بل ته نږدې شوي وي او تياره رنگ يې ځانته غوره کړی وي.

د څوارلسمې ورځي معاینه:

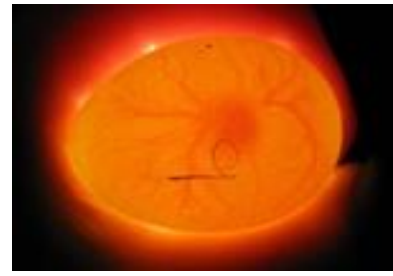
د چرګورو ايستلو په ماشين کي ترڅوارلسمې ورځي پوري جنين ښه انکشاف کړی وي او د هګۍ زياته برخه يې نيولې وي جنين تټ ښکاري او يوازې د هوا د کڅوړې برخه نيمه تټه مالومېږي.

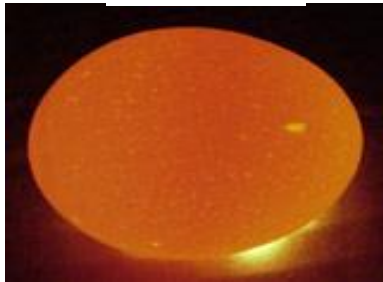
خوارلسمه ورځ

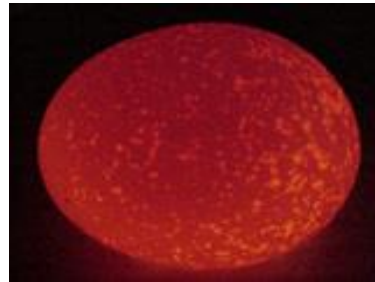
اوومه ورځ

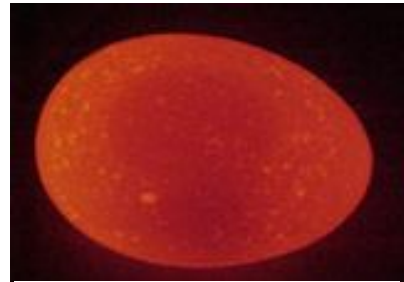
څلورمه ورځ

غیر القاح شوي هگي

بنايي په باکتریا ککره وي

کوم جال پکي ندي تشکیل شوي امکان لري جنين د ودي په حال کې نوي

د چرگورو ایستلو ماشین د فعالیتونو د ثبت جدول

د چرگورو ایستلو د ماشین د مدیریت کوونکي نظریات	د شپي په مهال د کونې درجه	د کونې په مهال د کونې درجه	د شپي په مهال د ماشین درجه	د ورځي په مهال د ماشین درجه	دوهمه معاینه	لومړۍ معاینه	د ماتو شورو هگيو شمیر	د نطفه يي هگيو شمیر	د نطفه نه لرونکو هگيو شمیر	د نطفه لرونکو هگيو شمیر	د هگيو شمیر	د ورځو شمیر
												0
												1
												2
												3
												4
												5
												6
												7
												8
												9
												10
												11
												12
												13
												14
												15
												16

												17
												18
												19
												20
												21

په کورنيو الوتونکو کې د چرگورو ایستلو نیټه د ورځو په شمیر

د چرگورو ایستلو موده دورځي په حساب	کورني الوتونکي
۲۳-۲۱	چرگان
۲۹-۲۸	فیل مرغان
۲۸	هیلې
۳۱-۲۹	قاز
۲۸-۲۶	کیکره
۲۸	طاووس

د چرگورو ایستلو گاڼي ماشین ورځني کړنې:

دفعالولو لومړنی شیبې صفري ورځ: د چرگورو ایستلو لپاره د ټاکل شو هگیو پاکول او تنظیمول د ماشین د هگیو په پټنوس Egg-tray کې، د ماشین په داخل کې له دروازي څخه ۵ سانتي متره لیرې د ترمامیتر ځای پرځای کول، د ماشین تعقیب کول ددې کار لپاره ۵ ملي لیتره فورمالین او د پوتاشیم پرمنگنیټ ۴-۵ کریستال له ۱۵ ملي لیتره اوبو سره په یو لونی کې گډیږي او یو کاغذي دسمال ورباندې اچول کېږي او د ۳ دقیقو لپاره په ماشین کې ایښودل کېږي. په رادیاتور کې ۸ لیتره تودې اوبه اچول کېږي، د گرمیدو په وخت کې امکان لري اوبه رادیاتور څخه سر وکړي چې دا یو عادي او نارمل حالت شمیرل کېږي او د درجې د پوره کولو ورسته خپله بندېږي، د هوا د تبادلې لپاره د هوا پاسنی سوري پدې وخت کې په مکمله توگه بندېږي او لاندینی سوري ۱/۳ حصه خلاصیږي او کله چې ماشین بڼه عیار شي نو په دې مهال هگی په ماشین کې ایښودل کېږي.

لومړی او دوهمه ورځ: سهار او ماښام د هگیو د پټنوسونو ځایونه یوله بل سره بدلول او د هغوی څرخول د ۱۸۰ درجو په کچې ترڅو ټولې هگی په یو ډول تودې کړای شي، له ۱۸ ساعتونو وروسته دهگیو اړول (د اړولو د درس مطابق). د اړولو عملیه باید په بیره ترسره شي ترڅو هگی یخې نشي.

درېمه ورځ: سهار او ماښام د هگیو اړول، د هگیو د پټنوسونو بدلول او د ۱۸۰ درجو په اندازه د هغوی څرخول.

څلورمه ورځ: په سهار کې د سانتي گریډ د ۴ درجې په اندازه د هگیو سروول، په دې مانا چې ۴ درجې د تودوخي کمول او د هگیو اړول، په ماښام کې د هگیو معاینه کول، د غیرالقاح شویو او خرابو هگیو لیرې کول او دا معاینه باید په بیره تر سره شي.

پنځمه او شپږمه ورځ: د معمول سره سم سهار او ماښام د هگیو اړول، د پټنوسونو د ځای بدلول او د هغوی ۱۸۰ درجې څرخول.

اوومه ورخ: سهار او مابنام د هگيوارول، دهگيو د پنتوسونو بدلول او هغوی ته د ۱۸۰ درجو په اندازه دوران ورکول، که چيرته د کوتي تودوخه د سانتي گريد له ۲۵ درجو لوړه وي د هوا دتبادلي لپاره دلاندنيو سوريو ۲/۳ او د پاسنيو سوريو ۱/۳ برخه خلاصول او که د کوتي د تودوخي درجه له ۲۵ څخه کينته وي بايد نوموري سوري تر لسيمي ورځي پوري بند وساتل شي.

په وچ موسم کې مصنوعي لنډل چمتوکول (د چرگورو ايستلو ماشين لاندې اوبه شيندل)

اتمه ورخ:

سهار او مابنام د هگيوارول، دهگيو د پنتوسونو بدلول او هغوی ته د ۱۸۰ درجو په اندازه دوران ورکول، که چيرته لنډل له ۶۰ سلني څخه کم وي د کوتي په غولي د اوبو شيندل.

نهمه ورخ: سهار او مابنام د هگيوارول، دهگيو د پنتوسونو بدلول او هغوی ته د ۱۸۰ درجو په اندازه دوران ورکول. **لسمه، يولسمه، دولسمه او ديارلسمه ورخ:** سهار او مابنام د هگيوارول، دهگيو د پنتوسونو بدلول او هغوی ته د ۱۸۰ درجو په اندازه دوران ورکول، کچيرته په اوومه ورځ پاسني سوري نه وي خلاص شوي، په لسمه ورځ ۱/۲ برخه بايد خلاصه شي او په عمومي ډول د معمول سره سم د ماشين کنترول ترسره شي.

څوارلسمه ورخ:

- 1) په سهار کې د هگيو سرول په هغه کچه که هگی پر سترگو کينېږدو يو څه گرمي احساس کړو او د نورو ورځو په څير د هگيو اړول.
- 2) په مابنام کې د هگيو عمومي معايينه کول او د هغو هگيو لري کول چې جنين يې له منځه تللی وي.
- 3) د معمول سره سم د هگيو اړول او د پنتوسونو بدلول
- 4) همدارنگه داوبو پنتوسونو ۲/۳ برخي ډکول د ترمو گرمو اوبو پواسطه
- 5) د ماشين دلاندنيو سوريو ۲/۳ برخه خلاصول

پنځلسمه او شپاړسمه ورخ: د نهمي ورځي فعاليتونه دي تکرار شي.

اولسمه ورخ: د نهمي ورځي فعاليتونه دي کټ مټ تکرار شي، همدارنگه د اوبو پنتوسونه بايد له گرمو اوبو پوره ډک شي او د کوتي پر غولي دي اوبه وشيندل شي.

اتلسمه ورخ: په سهار او مابنام کې د وروستي ځل لپاره د هگيو اړول د نهمي ورځي مطابق او د ماشين د دروازو بندول د چرگورو ايستلو تر وروستي پراوه پوري

نولسمه ورخ: د نهمي ورځي د فعاليتونو تکرارول او په يوې پردي سره د دروازو او شيشو پوښل.

شلمه ورخ: د نهمي ورځي په څېر د فعاليتونو تکرارول او په پوره توگه د لانديو او پاسنيو سوريو پرانيستل

یویشتمه ورځ:

- 1) که چرگوري غلي وي دايو نورمال حالت دی، خوکه چبري چرگوري شور کوي دا په دي مانا دی چې هوا گرمه ده او تودوخه بايد لږ څه کمه کړای شي ترڅو چرگوري آرام شي.
- 2) د هگی د پوتوکو ټوټي له ماشين څخه راوباسی ترڅو چرگورو ته ځای پراخه شي. د پوتوکو د را ایستلو لپاره اړتیا نشته چې د ماشين پتنوسونه بهر کړی. که چرگوري وچ شوي وي بهر يې را وباسی، که نه انتظار وباسی چې چرگوري وچ شي او بيا يې راوباسی.
- 3) کچيرته چرگوري لاندې وي صبر وکړی چې تر څو بڼه وچ او په خپلو پښو ودريږي.
- 4) هغه چرگوري چې تراوسه نه دي بريالي شوي چې له هگیو څخه راووي، له هغو سره مرسته وکړی، چې له هگی څخه سر راوباسی، خو وزر يې مه بېخايه کوی. هڅه مه کوی، چې د چرگورو د کيدې برخه له هگی څخه راوباسی. د چرگورو دا برخه بايد د دېروساعتونولپاره په هگی کې پاتې شي.

نوب: وروسته له دې چې هگی ۱۸ ساعته په ماشين کې تير کړي بيا د چرگوري ایستنی د بهير تر ۱۸ ورځې پوري هره ورځ سهار او ماښام هگی څرخول کيږي او روکونه ۱۸۰ درجې تاویري او خايونه يې بدليري.

له ماشين څخه د چرگورو را ایستل

له هگی څخه د چرگوري د راوتلو نورماله موده له ۲۱ تر ۲۳ ورځو پوري ده. لومړني چرگوري د نورو په پرتله

په ماشين کې راوتلي چرگوري

۸ ساعته مخکې او يا وروسته له هگی څخه را ووي، دا کومه ستونزه نه ده او اړتیا نشته چې چرگوري له ماشين څخه راوباسی، ځکه چرگوري تر يوې مودې پوري لاندې وي او وچېدو ته اړتیا لري. که چرگوري ژر او لاندې له هگی څخه تر بېلېدو وروسته له ماشين څخه راويستل شي، امکان لري له منځه لاړ شي او ومري. له بلې خوا په ماشين کې د ډېرې مودې لپاره د چرگورو له پرېبنودلو څخه هم ډډه وکړی ځکه د زيات پرېبنودلو په صورت کې چرگوري د خپل وجود اوبه له لاسه ورکوي اود ډهايډريشن ستونزه ورته پيدا کيږي. که په اولو ۱۰ ساعتونو کې ټول چرگوري له هگیو څخه راونه وتل، تخنيکي سپارښتنه داده چې د ماشين دروازه خلاصه کړی، وچ او قوي چرگوري ترې راوباسی. همدارنگه د هگیو پوتکي هم ترې را وباسی. او پاتې هغه چرگوري چې تر اوسه ندي راوتلي او بالانده او ضعيف دي بايد راونه ایستل شي او ماشين چالان او په عادي ډول وساتل شي ترڅو پاتې چرگوري هم راووي. را ایستل شوي چرگوري هغه کارتتونو کې ځای پر ځای کړی کوم چې مخکې له مخکې ورته چمتو شوي دي، که پلان لری نوموړي چرگوري وپلورئ او يا يې بل ځای ته وليردوی نو دغه چاره بايد تر ۲۴ ساعتونو پوري ترسره شي ځکه په دې مهال کې چرگوري هغه انرژي چې دهگي له زيرو څخه يې تر لاسه کړې ده له ځانه سره لري. پرته له دې څخه امکان لري د ليرد په مهال او يا په لږې مودې کې زيات شمير چرگوري خپل ژوند له لاسه ورکړي.

د ماشين پاکول:

د ماشين پاکول د ماشين د مديريت يوه برخه ده. کله چې د چرگورو ایستلو بهير پای ته ورسېد، لومړی بايد د هگیو پوتکي او هغه هگی چې چرگوري يې نه دي کړي له ماشين څخه را وایستل شي بيا ماشين پاک او وچ کړای شي. د ماشين له راډياتور څخه اوبه راوباسی او د ماشين ټولي برخې په گرمو اوبو او صابون پاکي پرېمنځی. وروسته له هغې ۸ سي سي فارمولين د پوتاشيم پر منگنيت (پټاس) له ۷ تر ۸ کرسټاله له ۲۰ سي سي اوبو سره مخلوط کړی او بيا يې په يوه قاب کې واچوی او کاغذي دسمال ورباندې واچوی نوموړی قاب د يوه ساعت لپاره په ماشين کې کښيږدی او بيا ماشين له کوتي څخه بهر راوباسی او د ۵ ساعتونو لپاره يې د لمر وړانگو ته کښيږدی ترڅو په سمه توگه تعقيم شي.

د چرگانو د فارم جوړول

د چرگانو فارم د جوړولو لپاره عمومي سپارښتنې

د فارم ودانول: د چرگانو لپاره د فارم د جوړولو اصلي موخه داده چې دغه ژوي له ناسمې هوا (ډیره تودوخه، ډیر ساره، باد او باران) او همدا شان د وحشي ژوو له زیان څخه وساتو او په عین وخت کې هګۍ اچوونکو چرگانو ته د هګۍ اچولو لپاره یو مناسب ځای برابر کړو.

پلان جوړونه: د فارم د ودانۍ له ډیزانه مخکې د فارم ځاوند باید پرېکړه وکړي چې د کوم ډول چرگانو (هګۍ اچوونکي او که غوښینو) د ساتلو هوډ لري او په کوم ډول یې ساتي. په عمومي توګه د چرگانو د ساتلو لپاره دوه ډوله فارمونه شته. یو، هغه ودانۍ چې د غوښینو چرگانو د ساتنې لپاره جوړېږي یعنې تړلی سالون. او بل هغه چې د هګۍ اچوونکو چرگانو لپاره په پام کې نیول کېږي یو تړلی سالون له بهرني انګر سره.

د فارم طرحه یا ډیزاین: د چرگانو د روزلو لپاره د یوه فارم ښه ډیزاینول د ګڼو ستونزو مخه نیسي او د چرگانو له روغتیا سره ستره مرسته کوي. د فارم ودانۍ باید داسې ډیزاین شي چې په معتدلو سیمو کې تودوخه وساتي او په ګرمو ځایونو کې مناسبه هوا چرګورو ته چمتو کړي او د زیات ګرمیدو مخه ونیسي.

د هوا د تبادلې سیستم: په فارم کې د هوا د تبادلې د یوه ښه سیستم درلودل د چرګورو د روغتیا لپاره ډیر اړین دی. د فارم د تودوخې درجه نه باید ډیره سره او نه هم ډیره توده وي. د هګۍ اچوونکو چرگانو د ساتلو لپاره د داسې یو تړلي فارم جوړول ګټور دی او سپارښتنه کېږي چې بهرنۍ چاپیریال هم ولري او د بهرني چاپیریال شاوخوا په جالیو بند وي.

د فارم تل (لاندنی برخه): د فارم لاندنی برخه باید د ۱۰ سانتي مترو په ژورتیا په داسې ښه سمند شي چې اوبه یې په آسانی سره ووځي. د فارم دیوالونه هم باید له ۲۰ تر ۳۰ سانتي متره پورې سمند کړو او په عین وخت کې مایل والی دغولي هم په نظر کې باید ونیول شي. د فارم د غولي او دیوالونو سمند کول د فارم اینخل، پاک کول او ضد عفوني کول آسانه کوي. که د فارم لاندنی برخه له خاورو څخه جوړه وي نو مخکې له دې چې د چرگانو یوه نوي ډله فارم ته راوړل شي ښه به داوي چې لومړی باید هغه زړه خاوره په نوي او پاکي خاورې بدله کړو.

د هګۍ اچوونکو چرگانو خونه:

د هګۍ اچوونکو چرگانو د روزنې خونه له دوو برخو څخه جوړه شویده، الف: یوه تړلي کوټه یاسالون چې د چرگانو د هګۍ اچونې او خوب لپاره په پام کې نیول شوی وي (یو چګس چې چرگان ورباندې کښیږي او بل هم ځاله چې چرګه هګۍ پکې اچوي). ب: د فارم باندنی برخه هم باید له پامه و نه غورځول شي، ځکه چې هګۍ اچوونکي چرګان د ورځې لخوا خپل ډیر وخت دلته تیروي او ځینې فارم لرونکي په عادي ورځو کې د چرگانو تغذیه هم په همدې آزاد چاپیریال کې سرته رسوي. د روزنې د کوټې یا سالون غولې یا فرش په لاندنی برخه کې پروره (بوس) یا د اړې بور واچول شي. چرگانو د روزنې د کوټې فرش یا غولې (هماغه بوس چې د فارم په تل کې مو اچولي دي) باید په هرو دو میاشتو کې یوځل بدل شي او یا هم یوه اندازه تازه د اړې بور یا (بوس) ورباندې اضافه شي.

د هګۍ اچوونکو چرگانو د فارم په بهرنۍ برخه کې د جالونو نصب او دهغه نیلول د فارم له دیوالونو سره

د کورنیو مرغانو (کودبو) څو انځورونه

په فارم کې د هڅې اچونکو چرگانو د اړتیا وړ مناسب ځای

د اړتیا وړ ځای په متر مربع	د چرگورو شمیر	د چرگورو عمر د ورځې په حساب
یو متر مربع	20	1-30
یو متر مربع	15	31-60
یو متر مربع	9	61-140
یو متر مربع	5-7	د تولید عمر ته رسیدلي چرگان

د غوښینو چرگانو د ساتنې فارم:

د غوښینو چرگانو د ساتنې لپاره یوازې ترلې خونې کارول کېږي او بهرنی چاپیریال ته اړتیا نه لري. په افغانستان کې غوښین چرگان له ۳۵ تر ۵۰ ورځو پورې په فارمونو کې دننه ساتل کېږي. وروسته له دې چې چرگوري د خرڅلاو عمر ته ورسیدل یعنی خپل وزن یې پوره کړ، د خرڅلاو په موخه له فارم څخه اېستل کېږي او بازار ته وړاندې کېږي. مخکې له دې چې یوه نوې ډله چرگوري فارم ته راوړل شي، د فارم خونه باید پاکه او ضد عفوني شي. د یوه خلاص چاپیریال په پرتله په یو ترلې محیط کې د چرگانو روزنه ګټوره ده ځکه چې په ترلې چاپیریال کې د چرگانو بڼه ساتنه ترسره کېدای شي او په عین وخت کې محیطي شرایط هم په بڼه ډول سره کنټرول کېدای شي.

د غوښینو چرگانو فارم او له هغې څخه د نندارچیانو لیدنه

په فارم کي د غوښينو چرگانو د اړتيا وړ مناسب ځای

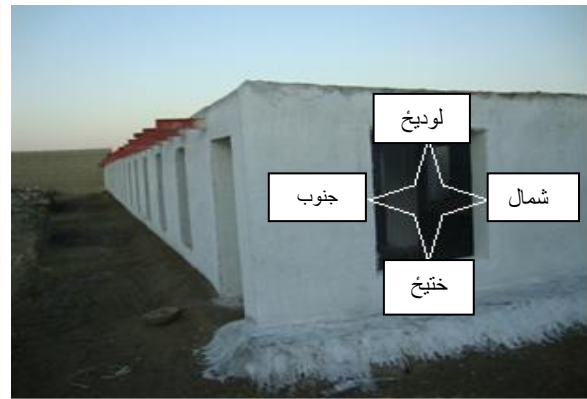
د اړتيا وړ ځای په مترمربع	د چرگورو شمير	د چرگورو عمر د اونی په حساب
يو متر مربع	17	لومړۍ اونی
يو متر مربع	15	دوهمه اونی
يو متر مربع	12	دریمه اونی
يو متر مربع	10	څلورمه اونی
يو متر مربع	8	پنځمه اونی
يو متر مربع	7-8	شپږمه اونی

د چرگانو دفارم موقعیت:

د یوه فارم تر جوړولو مخکې باید فارم لرونکی په دې پوه شي چې، فارم باید له ختیځ څخه د لویدیځ په لوري داسې پروت وي چې د ورځې په بهیر کې د لمر وړانګې په مستقیم ډول د فارم په سالون یا د روزنې خونې ته دننه شي. د فارم لپاره ټاکل شوي ځای کې ودانۍ باید داسې طراحی شي چې په فارم کې د باد شدت کم کړي. د یادونې وړه چې بازار، د اوبو آسانتیاوې د اوسیدنې له کورونو واټن، عامه ځایونه، د جاري اوبو لار، د سیلاب لار، د اوبو ځاګانې، په سیمه کې د بل فارم نشتون د ناروغیو د خپریدو د مخنيوي لپاره او د انسانانو روغتیا ته د فارم د موقعیت په ټاکلو کې پام وشي.

دورځی په جریان کی دلمر وړانګی دفارم داخل کی

د اوبو څښلو او داني خوړولو دلوښو پیژندنه او کارونه:

د وړو چرگورو د داني خوړلو لوبني:

دغه ډول لوبني یا دانه خوري د هغه کوچنیو چرگورو لپاره په پام کې نیول کېږي چې له اورځې څخه تر ۲ اونيو پورې عمر ولري دغه لوبني باید هره ورځ یوځل پاک شي.

د داني خورلو لوی لوبني:

دا لوبني دهغو چرگورو لپاره کارول کيږي چې عمر يې څو اونيو ته رسيدلی وي نوموړي لوبني په مختلفو اندازو او شکلونو په بازار کې موندل کيږي.

د اوبو څښلو لوبني:

د چرگورو لپاره په بازار کې د اوبو څښلو مختلف ساده او کلاسيک لوبني شته او فارم لرونکي کولای شي د خپل فارم چرگانو لپاره د خپلې خوښې مطابق لوبني له بازار څخه را ونيسي.

د اوبو څښلو اتومات لوبني

د اوبو څښلو ساده لوبني په مختلفو اندازو سره

د خورلو محلی لوبني

داوبو او داني خورلو لوبني په مختلفو اندازو او ډيزاين سره

په فارم کې د داني خورلو د لوبنو خورندول:

واړه چرگوري (هغه کوچني چرگوري چې نوي زيږيدلي وي) د ژوند په لومړۍ او دوهمه ورځ اړتيا لري تر څو په اسانۍ سره د ځمکې پر مخ يعنې دروزنې کوتي په غولي خپور کاغذ باندي داني ته لاس رسۍ ولري او په نوموړو دوه ورځو کې بايد خواره د ځمکې پر مخ و پاشل شي. وروسته له دوهمې ورځې بايد خواره په ورو لوبنو کې واچول شي او د سالون په مختلفو برخوکې کښيښودل شي. دا واړه لوبني په ورځ کې يو ځل پاکولو ته اړيتا لري. وروسته له ۱۲ مې ورځې اړينه ده چې نوموړي لوبني له فارم څخه ليري او د هغوی پرځای د داني خورلو لوی لوبني په منظم ډول د فارم له چت څخه خورند شي، د هرو دوه لوبنو ترمنځ واټن بايد ۱،۵ متروي او له ځمکې څخه يې اوچتوالي په دې پوري اړه لري چې په کومه اندازه کې چرگوري وکولای شي په اسانۍ سره خواره و خوري او د داني خورلو تر لوبني لاندي تگ را تگ وکړي. که چيرته وروسته له تغذيې دا لوبني اوچت کړای شي نو له يوې خوا به پاک پاتي شي او له بلې خوا به موچرگورو ته فضا برابره کړي وي.

په فارم کې د اوبو څښلولو لوبڼو خوړندول:

چرگوري د ژوند په لومړيو دوو اونيو کې اړتيا لري چې د فارم په هره برخه کې د اوبو څښلو واره لوبڼي موجود وي تر څو په اسانۍ سره اوبو ته لاس رسې پيدا کړي، دا چې چرگوري لا د څښاک سره سم بلد نه دي نو بڼه به دا وي چې د اوبو څښلو لوبڼي د فارم په هره برخه کې په غير منظم شکل کښيښودل شي. د دې دوه اونيو په پای ته رسيدو بايد واره لوبڼي راټول او پر ځای يې د اوبو څښلو لوی او اتوماتيک لوبڼي نصب شي. اتوماتيک لوبڼي بايد مخکې له دې چې چرگوري فارم ته راوستل شي نصب کړو ځکه چې له يوې خوا د لوبڼو نصبول ډير وخت غواړي او له بلې خوا د روزنې په خونه کې د اوبو توپېدل د رطوبت د زياتيدو او چرگانو ته د ستونزو پيدا کيدو لامل کيږي او هم د اتوماتيکو لوبڼو نصبول يوه فني کس ته اړتيا لري. لوبڼي بايد د تودوخې سرچينو ته نږدې نصب نشي ځکه ډيری وختونه واکسين او دوا چرگانو ته په اوبو کې ورکول کيږي او له همدې لوبڼو څخه استفاده کيږي، ځکه تودوخه پر واکسين او

د فارم پر فرش باندې تازه زېربيلو چرگورو ته د داني وپشل

د داني خوړلو وروسته د داني خوړلو لوبڼي اوچت کړای شوي

د فارم په بيلابيلو برخو کې د داني خوړلو د ورو لوبڼو شتون

د اتوماتيکو لوبڼو څارنه او د هغوی نصبول په يوه ليکه کې

درملو باندې بده اغيزه کوي. د اوبو څښلولو لوبڼو څخه بايد هروخت څارنه وشي، که چېرته له کوم لوبڼي اوبه توپري نو د روزنې خونې د رطوبت درجه لوړه ځي او په پايله کې پر چرگورو منفي اغيزه لري او د ناروغيو د توليد لامل گرځي.

د تودوخې او هواکشي سيستم:

که چېرته د فارم د روزنې خونې د تودوخې درجه مناسبه وي نو چرگوري په منظم ډول په خونه کې خواړه واره او نورمال اوازونه باسي. ليکن هغه چرگوري چې خونه يې سره وي دخونې په فرش يا غولي خواړه نه وي بلکه د بخارۍ شاوخوا ته راټوليري او په لور غږ اوازونه کوي کوچني چرگوري (نوي زېربدلي چرگوري) د ژوند په لومړنيو ورځو کې د ژوندي پاتې کيدو او روغتيا لپاره ځانگړې پاملرنې ته اړتيا لري. د چرگورو د روزنې خونه يا Brooding Room شپږ ساعته مخکې له دې چې چرگوري فارم ته داخل شي، بايد د دوی د اړتيا په اندازه تودوخه چمتو شي يعنې خونه گرمه شي. تازه زېربدلي چرگوري د خپل بدن د تودوخې د ساتلو لپاره مصنوعي

تودوخي ته اړتيا لري ځكه چې تر اوسه د چاپيريال له سرې هوا سره . توافق نلري، نو اړتيا ده چې دغو چرگورو ته د ژوند په لومړيو اونیو کې يوه بخاری، گروپ يا هره بله وسيله چې چرگورو ته تاوان و نه رسوي خو تودوخه توليد کړي په فارم کې نصب شي. د چرگورو د خونې تودوخه بايد د لاندې جدول پر بنسټ وساتله شي. د چرگورو سلوک او غږونه د خونې سمې يا نا سمې تودوخي څرگندونه کوي.

د کوچنیو چرگورو لپاره د مصنوعي تودوخي برابرول

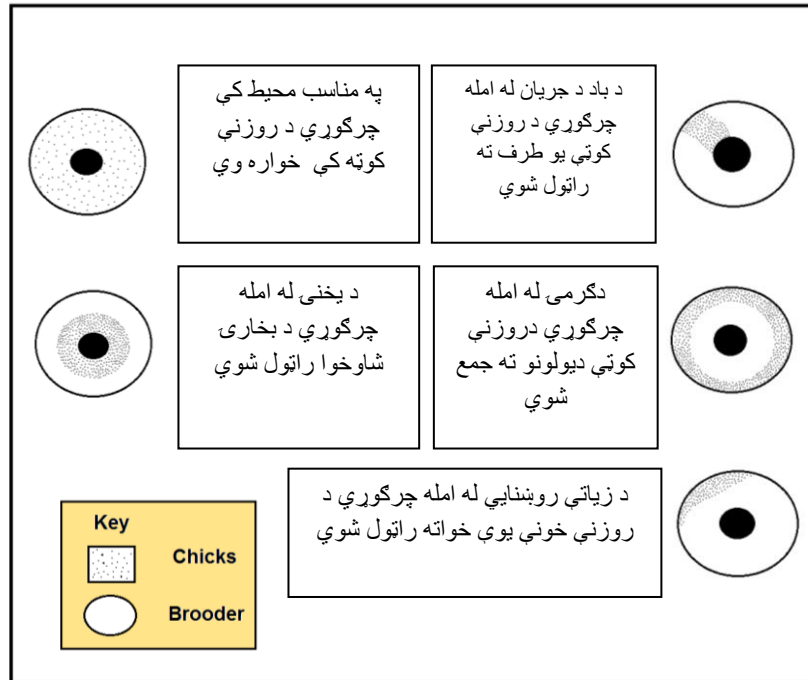
د چرگورو د ژوند لومړی اونی په پیل کې باید د خونې تودوخه ۳۵ درجې سانتي گریډ وساتله شي او د هرې اونی په تیریدو سره ۳ درجې تودوخه باید کمه کړو. د دې لپاره چې روغ چرگوري ولرو نو اړتیا ده چې د ژوند په لومړیو درې اونیو کې لازمه تودوخه په فارم کې چمتو کړو، او داهم باید هیږه نه کړو چې د تازه هوا داخلیدل د روزنې خونې ته حیاتي اهمیت لري.

د چرگورو د روزنې د خونې د تودوخي جدول

د چرگورو دروزنې خونې دتودوخي درجه په سانتي گریډ سره	دچرگورو عمرپه اونی
32 – 35	0 – 1 اونی
29 – 32	1 – 2 اونی
26 – 29	2 – 3 اونی

د چرگورو له کړنو څخه د روزنې د خونې د تودوخي مالومول:

که چېرته د فارم د روزنې خونې د تودوخي درجه مناسبه وي نو چرگوري په منظم ډول په خونه کې خواره واره او نورمال اوازونه باسي. لیکن هغه چرگوري چې خونه یې سره وي دخونې په فرش یا غولي خواره نه وي بلکه د بخاری شاوخوا ته راټولیدي او په لور غږ اوازونه کوي که چېرته خونه ډیره توده وي نو چرگوري د بخاری یا هرې بلې تودوونکې وسیلې څخه لیرې موقعیت غوره کوي، خپل ځانونه د خونې دیوالونو ته نږدې کوي او ژر ژر ساه اخلي معمولاً وزرونه او بڼې یې پرانستي نیسي. د یادولو وړده چې د بخاری یا هرې بلې تودوونکې وسیلې په شاوخوا کې باید جالی ونیول شي ترڅو چرگوري له سوزیدو. څخه په امن وي او همدارنگه دروزنې په خونه کې باید پارټیشن Partation وشي (د چرگورو اړتیا مطابق ساحه بیله شي ترڅو د سوند موادو له بې ځایه لگښت څخه مخنیوی وشي او دغه پارټیشن د چرگورو د عمر زیاتیدو سره توپیر کوي او بدلیدي).

لاندي دیاگرام د تودوخې پر وړاندي په خونه کې د چرگورو د کرنو او عکس العمل حالتونه نښي

د چرگانو واکسین:

واکسین یوه بیولوژیکي ماده ده چې د یوې خاصې ناروغۍ د مخنیوي لپاره د چرگانو د بدن دفاعي سیستم تحریکوي او د انتي بادی د تولید لامل کیږي. واکسین کول هم د نورو ضروري اقداماتو په څیر لکه د بایوسیکوریتی مراعات کول د ناروغیو د مخنیوي لپاره خورا مهم او تر درملني اقتصادي دی، د واکسین په وسیله کولای شو چې د ډیرو ساري ناروغیو مخنیوی وکړو.

د غوښینو چرگانو د واکسینولو جدول

د واکسین کولو تگلاره	نوع یا ډول	واکسین	د چرگورو عمرپه ورځ
د سترگو څاڅکي / د څښلواوبو	B1 + H120	ND + IB توغکی + ای بی	پنځه ورځنی
د سترگو څاڅکي / د څښلواوبو	Intermediate (D78)	IBD گامبرو	دولس ورځنی
د سترگو څاڅکي / د څښلواوبو	Lasota + H120	ND + IB توغکی + ای بی	اتلس ورځنی
د سترگو څاڅکي / د څښلواوبو	Intermediate Plus(228E)	IBD گامبرو	څلورویشت ورځنی

د واکسین کولو تگلاري

مخکي له واکسینولو باید د واکسین کیدونکو چرگورو شمیر او د واکسین د تطبیق تگلاره د تولیدي کمپنی له سپارښتنې او یا د څارویو ډاکټر له مشورې سره سم ترسره کړو او په دې هم باید ځان پوه کړو چې کوم ډول واکسین د کومې ناورغې د مخنیوي لپاره دی. د واکسین د اړتیا وړ وسایل لکه- جامې، د واکسین لیږدونکي وسیله، څاڅکي اچونکي بمبه، پیچکاري، یخ، ستنه او داسې نور د اړتیا وړ شیان باید مخکې تر واکسینولو تیار کړای شي او د واکسینولو په لړ کې کارول شوي ټول وسایل باید تعقیم شوي وي.

د واکسین د تطبیق تگ لارې:

په افغانستان کې د چرگانو واکسین کولو څلور تگ لارې یا د تطبیق لارې ډیرې عامې دي غواړم ځینې یې په لنډ ډول تشریح کړم.

(1) د څښاک په اوبو کې د واکسین اچول:

کومې اوبه چې د واکسین د تطبیقولو لپاره کارول کېږي یعنې هغه اوبه چې په هغو کې واکسین گډیږي باید له کلورین څخه پاکې وي، د اوبو ټانکر، د اوبو خوړلو لوبڼې او ټول نور هغه وسایل چې پدې پروسه کې کارول کېږي، له هر ډول درملو څخه باید پاک وي تر څو د واکسینو کیفیت او اغیزه له منځه لاړه نشي. د څښلو اوبه او هغه اندازه واکسین چې ټاکل شوی دی، چرگورو ته ورکړای شي باید د چرگانو د شمیر سره سم محاسبه کړای شي تر څو ټولو چرگورو ته په منظم ډول ورسېږي. چرگوري باید له ۱ څخه تر ۲ ساعته مخکې له واکسین ورکولو له څښاک څخه وساتل شي تر څو یوڅه تېر شي. که چیرته چرگوري ډیر تېر شي نو په دې مهال کې یو شمیر قوي چرگوري په

څښاک د اوبو له لارې د واکسین تطبیق

د څښاک له اوبو سره د واکسین گډول

ډیرې تیزې سره اوبو ته ځان رسوي او پاتې نور خصوصاً ضعیف چرگوري له واکسین څخه پاتې کېږي نو مهمه داده چې چرگوري له حده زیات تېر نه کړای شي. خو که چیرته چرگان لږ یا هم هیڅ تېر نشي په هغه صورت کې واکسین نه څښي او واکسین خرابیږي ځکه له اوبو سره د واکسین له گډولو څخه مونږ کولای شو د دوو ساعتونو لپاره له هغه څخه کار واخلو پداسې حال کې چې که له دې څخه زیات وخت تېر شي، واکسین خپل کیفیت او موثریت له لاسه ورکوي. کله مو چې واکسین د چرگور څخه لرې کړل باید نوموړي لوبڼي په پاکو اوبو و اینځل شي او له هغې وروسته چرگوروته تازه او یخې اوبه کښیښودل شي.

(2) د پیچکاری یا سورنج په واسطه په چرگانو کې د واکسین تطبیق
 په چرگانو کې د پیچکاری پواسطه د واکسین تطبیق د پوستکي لاندې تطبیقیري.

د پیچکاری یا سورنج په واسطه په چرگانو کې واکسین تطبیق

(3) د دواپاش په وسیله د واکسین تطبیق:

واکسین له اوبو سره گډیږي او بیا د دواپاش په وسیله په چرگورو باندې شیندل کیري.

د اوبو د شیندلو پواسطه د واکسین تطبیق

(4) په سترگو کې د واکسین د څاڅکي څول:

په سترگو کې د واکسین د څاڅکو اچولو لپاره واکسین له خاصو اوبو سره گډیږي او بیا د یو قطره چکان په وسیله د چرگانو په سترگو کې اچول کیري.

په سترگو کې د څاڅکواچولو له لارې د واکسین تطبیق

وروسته له واکسين څخه:

د واکسين په اړه ټول مالومات(د واکسينولو نيټه، د چرگانو شمير، کارول شوی واکسين، د واکسين تگلاره، د واکسين اندازه، او همدا ډول هره پيښه چې د واکسينولو پر مهال يا وروسته رامنځ ته شي بايد ثبت او نوټ شي، دا کار په راتلونکي کې د پايډو د ارزولو لپاره مهم دی. د دې لپاره چې واکسين ښي پايډو ولري نو تر ۲۴ ساعتونو مخکې او وروسته بايد په هيڅ ډول انټي بيوتیک د چرگور په اوبو کې اضافه نشي. ټولي ستنې، سورينجونه، او پلاستيکي بوتلونه بايد مخکې له تعقيم کولو څخه په الکول يا ايشيدلو اوبو و اېنځل شي او بيا تعقيم شي تر څو د راتلونکي لپاره چمتو وي.

د اړتيا وړ اوبو او خوراکي توکو چمتوکول

د اوبو چمتو کول:

د ۱۰۰ غوښينو چرگورود اړتيا وړ اوبه

د چرگانو عمر د اونی په حساب	د اوبو ورځني اړتيا په (ليتر)	په هرو دوه ساعتونو کې د اوبو اړتيا په (ملی لیتر)
1	3.8	316
2	5.72	476
3	7.6	632
4	9.92	828
5	12.8	1068
6	16	1332
7	18.6	1552

د خوړو چمتو کول:

تغذیه او د خوړو کیفیت د چرگانو په روزنه کې ستر او مهم رول لوبوي او همداشان خوراکه د چرگانو د روزني د لگښت لويه برخه تشکیلوي نو اړینه ده چې دې برخې ته ځانګړې پاملرنه وشي. افغانستان ته له ګاونډيو هيوادونو څخه د کمپنيو په واسطه دوه ډوله د چرگانو خوراکه واردیږي. فارم لرونکي يو ډول ددې خوړو هغو چرگورو ته چې له اولي ورځې څخه تر ۱۸ ورځو پورې عمر ولري ورکوي کوم چه د څلورم نمبر په نوم ياديږي، خو د دغو واريډاتي خوړو يعنی څلورم نمبر خوراکي سره کېدای شي چې په کور د ننه د جوارو له مېدګي څخه په زیاته کچه استفاده وکړو او يا هم يو څو سلنه دغه دانه وکاروو. د چرگانو خواړه، د خوړو جوړونې په لويوشرکتونو کې په يوې ځانګړې کرنلارې له لارې وره، میده او سره مخلوط کيږي، خو دا يو ساده کار دی او سيمه ايز خلک دا خواړه په خپلو کورنو کې هم د محلي وسايلو په وسيله جوړولای شي.

د هډوکو د پوډر توليد

د هډوکو پوډر چې د چرگانو په خوړو کې کارول کيږي په دوه ډوله توليدولای شو. د هډوکو د ايشولو له ليارې او د هډوکو د سوزولو له ليارې. د ايشولو تگلاره داسې ده چې هډوکي په جوشو اوبو کې د ۶ ساعتونو لپاره ايشول کيږي وروسته بيا دغه هډوکي د څو ورځو لپاره لمر ته اېښودل کيږي چې وچ شي او وروسته ژرنده کيږي چې دغه لاس ته راغلي مادې ته د هډوکو پوډر وايي. د سوزولو په تگلاره کې لومړی هډوکي سوځول کيږي، سوزيدلي هډوکي سپين رنگ خپلوي دغه سپين رنگ هډوکي وروسته له میده کولو د هډوکو په پوډر بدليږي چې د چرگانو په خوراکه کې د يو مخصوص فارمول په وسيله کارول کيږي.

نوټ: د هډوکو د پوډر څخه ددوه هدفونو لپاره استفاده کيږي اول دا چه د هډوکو د ضايع کيدو څخه مخنيوی وشي او بله داچه د هډوکو پوډر د کلسيم يوه بڼه منبع ده کوم چه د حيواناتو او چرگانو په تغذيه کې مهم رول لري.

د ويني د پوډر توليد

د ويني د پوډر د توليد لپاره له قصابيو څخه تازه وینه راتوليږي وروسته دغه راتوله شوي وینه په يو پاک او منظم ځای کې د دوه ورځو لپاره د لمر تر شعاع لاندې وچيږي او خپله کلکيږي وروسته د مخصوص ماشين يا بلي وسيلې په واسطه ميده کيږي او تر ميده کيدو وروسته چې کوم محصول لاس ته راځي د ويني پوډر په نوم ياديږي چې د يو مخصوص فورمول په ذريعه د چرگانو په خوراکه کې اضافه کيږي.

د هگيو د چرگانو د جيري جوړلو فورمول

لوره سپارښتنه	کمه سپارښتنه	د اړتيا وړ مواد
7	6	جوار
3	2	غنم/ ږدن
1	1	اوربشي
1	1	حبوبات
2.5	3.5	کورت
1	1	کنجاره زغراو يا کنجد
1.5	1.5	د ويني پوډر
0.5	1/5	د چوني تيره
0.5	1/5	وچه ريشقه
1	0.5	د هډوکي پوډر
1	1	د وريجو ميده گي

د غوښينو چرگانو د خوړو ورځني اړتيا

د اونیو شمیر	د چرگوري عمرپه (ورځ)	ورځني خوراک په (گرام)	ورځني وزن اخیستل په (گرام)	د چرگوري ژوندي وزن په (گرام)
لومړی اونی	1	9	8	44
	2	11	9	52
	3	15	10	61
	4	19	16	71
	5	23	18	87
	6	27	20	105
	7	31	21	125
دوهمه اونی	8	34	22	146
	9	36	25	168
	10	38	28	193
	11	41	31	221
	12	43	34	252

286	37	45	13	دریمه اونی
323	40	48	14	
363	42	52	15	
405	44	57	16	
449	47	62	17	
496	49	68	18	
545	52	74	19	
597	55	81	20	
652	54	89	21	
706	55	93	22	
761	56	97	23	څلورمه اونی
817	57	101	24	
874	58	105	25	
932	59	109	26	
991	60	113	27	
1051	61	118	28	
1112	61	122	29	
1173	61	125	30	پنځمه اونی
1234	61	127	31	
1295	62	130	32	
1357	62	134	33	
1419	62	138	34	
1481	62	142	35	
1543	62	143	36	
1605	62	144	37	شپږمه اونی
1667	62	146	38	
1730	63	146	39	
1793	63	148	40	
1856	63	150	41	
1919	63	152	42	
1982		3586		مجموعه

پاسنی جدول د چرگانو د روزني د ځانگي د متخصصينو او د نورو هیوادونو د مالوماتو پر بنسټ ترتیب شوی دی. په عین وخت کې یو شمیر عوامل مو جوددي چې دغه فورمول په مستقیم ډول تر اغیزې لاندې راوستلای شي لکه د چرگورو د نوعي کیفیت، د خوراکي توکو غذایی ارزښت، د فارم اداره او د چرگورو روغتیايي حالت. د غوښینو چرگانو په سوداگری کې خواره یو مهم او لگښت لرونکي برخه تشکیلوي نو اړینه ده چې د خوراکي توکو زیرمې کولو، د داني خورلو لوبسي چې دانه ضایع او ونه پاشل شي او همداشان د خوراکي توکو پیرل دي چې باید له یوې دادمې سرچینې څخه وي په کلکه پام وکړو. خواره باید په وچ او دامن ځای کې وساتل شي ځکه چې په نمناکه ځایونو کې قارچونه ژر وده کوي او خواره خرابیږي.

په فارم کې د بایو سیکوریتی تعریف او اهمیت:

ټولې هغه کرنلاري چې په فارم کې د چرگانو د گلي د روغتیا او سلامتی لپاره ترسره کیږي د بایو سیکوریتی په نوم یادېږي. بایو سیکوریتی یعنې د فارم روغتیا ته باید په سمه توگه پاملرنه وکړو تر څو، فارم ته د میکروبونو او نورو مضره حشراتو او څارویو د ننوتلو څخه مخنیوی وشي. په عین وخت کې که چیرته فارم په سمه توگه اداره نشي نو فارم په خپله د چاپیریال امنیت ته لوی تهدید جوړیږي. که چیرته فارم له میکروبونو او نارغیو پاک نه کړو نو دا ستونزه به نور ژوي او آن انسانان هم اغیزمن کړي. له همدې امله بایو

سیکوریتی باید د هر فارم لرونکي له لومړیتوبونو څخه وي. که چیرته غواړی چې صحي او ډاډمن تولیدات او ښه کټه ولري نو حتما باید د فارم چاپیریال پاک وساتل شي.

په عمومي ډول ساري ناروغی لکه کوکسیديوز، گامپرو او داسي نور د فارم لرونکو تر ټولو ستري ستونزې دي. دا ناروغی د فارم تولیدات په لویه کچه کموي. د دې شان ناروغیو د مخنیوی له لارو څخه یوه مهمه لاره دا ده چې په فارم کې د بایو سیکوریتی اقدامات په جدي ډول عملي شي دغه اقدامات په لاندې ډول ترسره کيږي:

- 1) د فارم پاکول او ضد عفوني کول د ناروغیو د عاملینو په مقابل کې
- 2) د فارم کارکوونکو ته د روغتیا ساتنې قوانین وضع کول
- 3) د فارم د ننداره چیانو کنترول

په یوه فارم کې ناروغی له بیلابیلو لارو داخل او خپریدلای شي لکه د چرگانو د هگیو، انسانانو، الوتونکو، موټرو، وسایلو، جامو، بوتانو، اوبو، خوړو، د خوړو بستی، وحشي ژوو، حشراتو او داسي نورو او همدارنگه فزیکي ارتباطاتو په وسیله خپرېدای شي. سره له دې چې د ناروغیو د خپریدو مخنوی ډیر ستونزمن کار دی خو بیا هم د بایو سیکوریتی قوانین وضع کول په فارم کې د ناروغی د خپریدو چانس او پر چرگورو د هغي منفي اغزي را کموي.

د فارم حفظ الصحه او نظافت:

د فارم ضد عفوني کول او پاک کاري چرگانو ته د یوه امن چاپیریال د جوړولو یو له سترو اقداماتو څخه شمیرل کيږي. نو هر کله چې فارم له چرگانو خالي شي مخکې له دې چې کومه بله ډله چرگان یا نوي چرگوري راورل شي، فارم باید ضد عفوني او پاک کړو. د فارم د پاکولو او ضد عفوني کولو بنسټیزه موخه داده چې په فارم او د روزني خونه کې د میکروبونو (ویروسنو، بکتریاوو او پرازیتونو) چې د گڼو نارغیو لامل دي له منځه یوسو او یا یې هم اندازه کمه کړو. ځکه میکروبونه په یو ککر محیط کې د پاک چاپیریال په پرتله زیات تکثر او ډیره وده کولای شي.

د اوبو او د میکروب ضد موادو پواسطه د فارم د ودانې اینخل

ګام په ګام د فارم پاکول او ضد عفوني کول:

1- په لومړي قدم کې دفارم فرش یعنی سره او ټول هغه نور ارګانیک توکي لکه (وینه، د چرگانو مړه جسدونه او نور) باید له فارمه بهر او په یو امن ځای کې واچول شي کوم چې د راتلونکي لپاره په فارم کې د ناروغیو د خپریدو خطر ونلري. ارګانیکي توکي د نارغیو د عاملینو د ژوند کولو لپاره وړ چاپیریال دی نو ځکه باید له منځه لاړ شي. دې کړنوته وچه صفایي وایې او تل باید مخکې له لنډې صفایي تر سره شي.

2- وروسته له وچې صفایي د فارم ټولې برخې په اوبو لومړی لنډی او بیا و اینخل شي، د لنډې صفایي موخه دا نه ده چې یوازې فارم په اوبو لوند کړو بلکه د فارم اینخل او وچول هم د دې صفایي یوه برخه ده. د اینخلو پر مهال

بايد د څو پايپونو پر ځای د اوبو له يوه پايپ څخه کار واخلو ترڅو ښه فشار ولري او کثافات په آسانی سره له فارم څخه ليرې کړي. وروسته له اينځلو فارم بايد په سمه توگه وچ شي ځکه چې نمجن چاپيريال د میکروبونو د بيا ودې او تکثر لپاره شرايط چمتو کوي.

3- وروسته له پاکولو، لکه څنگه چې په انځور کې گوري د خونې لاندینې برخه او ديوالونه بايد په چوني (کلسيم هايډرواکسايډ) باندې چې يوه ښه ضد عفوني ماده ده، رنگ کړئ البته د يادونې ورځه دغه چونه بايد ژوندي وي هغه پدی مانا چه اوبه نه رسيدلي چونه وي.

د روزني د خونې ديوالونه او غولې وروسته له صفایې په چوني باندې رنگ شويدي

4 د فارم د پاکولو ورستی گام، د فارم د خونو ضد عفوني کول دي. فورمولين يا فورمالیکس يو ښه ضد عفوني کونکي ماده ده چې په اوسني عصر کې تر ډیره د فارم د میکروبونو د خپریدو د مخنيوي او له منځه وړلو لپاره کارول کيږي. وروسته له ضد عفوني کولو د ۲۴ ساعتو لپاره د فارم کړکۍ، دروازې او آن هوا کش هم بايد بند وساتل شي ترڅو ضد عفوني پروسه په ښه توگه سرته ورسېږي.

د فارم الډيهايډ ترڅنگ يو شمير نور ضد عفوني کونکي هم شته چې گټه ترې اخستلای شو او په لاندې ډول دي:

- د کلورين مشتاقات لکه سوډيم هايډرو کلورايد او يا کلورين ډای اکسايډ
- آیودين
- فينول

د فارم د ننداره چيانو کنترول

د فارم شاوخوا سيمه بايد په ديوالونو يا جالی باندې بنده وي ځکه که چيرې فارم د خلکو او وحشي ژوو پر مخ پرانستی وي نو د ناروغيو عاملين په ډيره آساني سره فارم ته داخلیدای شي. د ناروغيو د مخنيوي يوه ښه حل لاره دا ده چې يوازې د فارم کارکوونکو ته په فارم کې د ننوتو اجازه ورکړل شي. هغه کسان چې د فارم ليدو ته راځي بايد چې اجازه ورته کړای شي تر څو فارم ته داخل شي. د خپلو جامو، بوتونو او وسايلو په وسيله فارم ته گڼي ناروغي راورلای شي او د چرگورو ژوند ته يو خطر شميرل کيږي. په ځانگړي ډول تازه زېږدلي او يا نوي راورل شوي چرگوري د ناروغيو پر وړاندې ډير حساس وي نو په دغو ورځو کې ننداره چيانو ته د فارم د ننوتو اجازه مه ورکړئ مگر که درسمي لارې او ياهم دزده کړې په موخه وي هغه ننداره چيان چې د چرگانو د روزني د زدکولو په موخه فارم ته راځي څو ورځې وروسته کله چې چرگوري لږ غټ شي په هغه شرط فارم ته پرېښودل شي چې ضد عفوني شوي جامي کومې چې په فارم کې په يوه محفوظ ځای کې ساتل کيږي واغوندي. د ضد عفوني شوي جامو د اغوستلو دليل دادی چې کيدای شي نندارچيانو له نورو ژوو سره تماس کړی وي او يا هم د کوم ننداره چې بوتونه په

ليدونکي په ضد عفوني جامو سمبال دي تر څو د ناروغی د خپریدو مخنیوی وشي

کوم کلي يا لاره کې د نورو چرگانو په فاضله موادو ککړ وي نو د ضروري تدابيرو نيول ډير اړين دي تر څو له دې ليارې ناروغي فارم ته ونه ليږدېږي او فارم له يوه خطرناکه حالت سره مخ نکړي

د فارم د کارکونکو لپاره د قوانينو وضع کول

د فارم کار کونکي بايد پوه شي چې له نورو الوتونکو او څارويو سره اړيکي فارم ته د ناروغيو د ليږد او خپرېدو لامل کيږي. هغوی بايد به خپلو کورنو کې د کورنيو او وحشي الوتونکوله ساتنې ډډه وکړي. دوی بايد مخکې له دې چې فارم ته داخل شي خپلې جامې بدلي کړي او تل د فارم په دروازه کې چونه ولري ترڅو هر هغه څوک چې فارم ته ننوځي بوتان يې ضد عفوني شي. د فارم په چارو کې ټول بنکيل کسان بايد خپل موټرونه د فارم له انگر څخه بهر پارک کړي. هغه موټر چې اړتيا ده د فارم انگر ته ننوزي، بايد پاک او ضد عفوني شي ځکه چې هره د ليږد وسيله په فارم کې د ناروغيو د خپرېدو چانس ډيروي. د ليږد هغه وسيله چې مړه چرگان ليږدوي آن که اړتيا هم وي هيڅکله بايد د فارم انگر ته داخل نه شي.

دچرگانو دروزني د خوني په دروازه کې چونه کارول شويده

يو شمير نور خطرونه چې فارم تهيدوي په لاندي ډول دي:

د پورتنیو يادو شوو کړنو ته په پاملرنې سربيره بايد دغه راتلونکو ټکو ته هم پاملرنه وشي چې په لاندي ډول تشریح کيږي.

1) فارم ته له بهره د چرگورو راوړل:

فارم ته له بهر څخه د چرگورو راوړل يو ستر خطر دی ځکه چې د ميکروبيو د درلودلو شونتيا په دې چرگانو کې زياته وي، او په ټول فارم کې د ناروغی د خپرېدو چانس چمتو کوي دا چرگوري بايد په يوه جلا خونه کې د فارم د انگر څخه بهر د دوو اونيو لپاره تر څار لاندي وي او قرنطين شي او همدارنگه په دې موده کې د ويني آزموينې تست بايد ترسره شي تر څو دهغوی

له روغتيا څخه بڼه ډاډه شو. چرگوري بايد له يوه ډاډه فارم يا سرچيني څخه وپيروي شي چې کومه ناروغي و نلري.

2) د چرگورو د ليرد لپاره د لرگينو قفسونو کارول:

د چرگورو د ليرد لپاره د لرگينو قفسونو پر ځای له پلاستيکي قفسونو کار واخلئ ځکه چې لرگين قفسونه په آسانی سره نه پاکيږي او د نارغيو د ليرد چانس پکې زيات ليدل کيږي او د يوې ډيرې مودې لپاره ميکروبونه پکې ژوندي پاتې کيدای شي. خو پلاستيکي قفسونه په آسانی سره پاک او ضد عفوني کيږي او ميکروبونه ډيره موده پکې ژوندي نشي پاتې کيدای او د ناروغيو د انتقال چانس پکې کم ليدل کيږي.

3) مورگان، حشرات او وحشي ژوي:

نوموړي ژوندي موجودات هم د فارمونو ترمنځ د وژونکو نارغيو ليردونکي دي نو په فارم کې د دغو موجوداتو د عضوي موادو شتون د يادو موجوداتو د شتون په مانا دی. د دغو موجوداتو له شره د خلاصون لاره ډاډه چې په فارم کې جالونه نصب او د حشره وژونکو درملو څخه کار واخلستل شي په دې شرط چې چرگانوته مضر تمام نشي. په فارم کې د جالونو د بندولو يوه بله گټه دا ده چې د وحشي الوتونکو د راتگ مخه هم نيسي.

4) د کارکونکو ټريننگ:

د چاپيريال ساتني قوانين بايد فارم کې عملي بڼه ولري، له دې پرته ناشوني ده چې په فارم کې د ناروغيو د خپرېدو مخه ونیول شي. د فارم کارکونکي بايد د ناروغيو په نښو نښانو په عملي ډول پوه شي او د چرگانو د غير نورمال حالت په ليدو بايد ژر تر ژره د فارم مسول خبر کړي. په فارم کې درمنځ ته شويو نارغيو او د چرگانو مړينه بايد ثبت شي. د چرگانو د مړينې د کچې لوړېدل، د هگيو د توليد کمښت، تنفسي ستونزو يا د چرگانو غير نورمال حالت د نارغيو هغه نښې دي چې بايد ژر تر ژره د فارم مسول پرې خبر کړو تر څو د وخت څخه په استفادې شوني اجرائي کړني ترسره شي.

د بایو سيکوريتي اصول او د ناروغيو علايم په عملي ډول ښودل

5) مړه چرگوري :

د چرگانومړه جسدونه بايد ژر تر ژره له فارم څخه بهر د خاورو لاندې ښخ او يا هم وسوزول شي تر څو په فارم او چاپيريال کې د نارغيو د خپرېدو مخنيوی وشي.

6) ناروغ او ضعيف چرگوري:

د ناروغو او ضعيفو چرگانو موجوديت په په فارم کې د نارغيو د خپرېدو لامل گڼل کيږي. دغه ډول چرگوري تر پېژندنې وروسته ژر تر ژره بايد له فارم څخه بهر او له منځه يوړل شي. نوموړې کړنه په فارم کې د ناروغيو د خپرېدو په مخنيوي کې ستر رول لوبوي.

په بهرني چاپيريال کې د نارغيو د عاملينو د ژوندي پاتې کيدلو موده:

په بهرني چاپيريال کې د بيلابيلو نارغيو د عاملينو ژوندي پاتې کيدل توپير لري او له مياشتو تر کلنو دوام کوي ځکه نو د استوگنيز چاپيريال ساتنه اړين کار دی.

په بهرني چاپيريال کې د نارغيو د عاملينو د ژوندي پاتې کيدو لړۍ	ناروغي
مياشتي	گامبرو ناروغي لامل Gambro
مياشتي	د کوکسيديوز لامل Coccidiosis
اونۍ	د چرگانو د کولرا لامل Fowl cholera
مياشتي	مارک ناروغي لامل Marek diseases
اونۍ	د توغکي ناروغي لامل New Castle Diseases
اونۍ	د سالمونلوزيز لامل Salmonellosis
کلونه	د چرگانو نري رنځ لامل Avian tuberculosis

د چرگانو مهمې ناروغي

د الوتونکو کوکسيديوز

د ناروغي تعريف: د الوتونکو کوکسيديوز د چرگورو پر کولمو د پروتوزوا د حملې له امله رامنځ ته کيږي چې په کلمو کې د ويني بهيدني او هضمي سيستم د خرابيدو لامل کيږي چې د ايمريا له جنس څخه دی او الوتونکي يواځې ددې ناروغي طبيعي کوربه دي. ځوان چرگوري نسبت زړو چرگانوته د ير له دې ناروغي اغيزمن کيږي او ددې ناروغي تر ټولو زيات قربانيان هغه چرگوري دي چې عمري له ۳ څخه ۶ اونيو پورې وي. دا ناروغي په افغانستان کې ډيره عامه ده او ددې ناروغي اقتصادي زيانونه ډير او مړينه يې توپير لري.

د ناروغي د ليرود لاره: کوکسيديوز يوه ساري ناروغي ده چې له ناروغو چرگانو څخه روغو چرگانو ته د ککړو فاضله موادو د خوړلو په وسيله ليرديږي.

د ناروغي نښې او تشخيص: د ناروغي ځواک په دې پوري اړه لري چې چرگوري په څومره پيمانه پرازيتونه خوړلي دي او په چرگانو کې پخوانی معافيت تر کومې کچې شته. که چرک ډير شمير پرازيتونه خوړلي وي او په چرگانو

د چرگورو بڼې مراوي او درنگ کيفيت يې له لاسه ورکړی

په کلمو کې زخمنه او وينه بهيدنه

کلمي ډبلي او ډيو ساسيج په شکل معلوميري

کې پخوانی خونديتوب هم موجود نه وي نو دا د ناروغي حاد حالت نښي. د کم شمير ميکروبونو خوړل د خفيفې ناروغي لامل گرځي چې وروسته بيا د نوموړو چرگانو په دفاعي سيستم کې د ناروغي پر وارنډي خونديتوب پيدا کوي. د چرگانو مراوي کيدل، د اشتها نه شتون، په غوښينو چرگورو کې د زير رنگ له لاسه ورکول، د بڼکو د کيفيت

له منځه تلل، اسهال، په وینه او بلغم لرلي فاضله مواد د دې ناروغي له نښو څخه شمیرل کيږي. په کوکسیديوز اخته چرگان په سمه توګه د هضم پروسه سرته نشي رسولای چې دې حالت کې چرګان خپل وزن بایلي او آن د مړینې لامل یې هم کيږي. که غواری چې د ناروغي د تشخیص په اړه ډاډه شئ نو پلاستيکي دستکشې په لاس کړئ او د یوه تازه مړه شوي چرګ کولمي پرانيزي، په کولمو یا زړه کې د زخم موجودیت د ناروغي د تشخیص لوی دلیل دی. کوکسیديوز د کولمو د پارسوب لامل کيږي چې کولمي د یوه ساسیج په شکل ښکاري یا هم کیدای شي چې په کولمو کې رڼې لکې شتون ولري یا کیدای شي (خونريزي) یا د وینې ضایع کیدل او مغزی سکنه وي.

مخنیوی: د کوکسیديوز مخنیوي ډیر ګران کار دی ځکه چې د دې ناروغي پرازیت په ټوله نړۍ کې شتون لري ښه به دا وي چې د فارم روغتیايي حالت او صفایي ته پاملرنه وکړو او په فارم کې د کوکسیديوز ضد درمل وکارو ترڅو د یادې ناروغي اغیزې لږې شي. ضعیف چرګوري په ناروغي ژر اخته کيږي نو باید دغه چرګان له فارمه وایستل شي، د فارم بستر هر وخت تبدیل او د هستوګنې چاپیریال سالم وساتل شي.

درملنه: د دې ناروغي لپاره ګڼ شمیر درمل شته خو امپروليم او کوکسیدیک هغه درمل دي چې په افغانستان کې شته اوښه پایله یې ښودلې ده. نوموړي درمل باید د درملو مالوماتي پانې ته په پاملرنې سره او د وترنډاکتر د مشورې سره سم وکارول شي.

ګامبرو ناروغي

دا ناروغي د IBD (د بورس د غدې عفونت) په نامه هم یادیږي یوه حاده ویروسي ناروغي ده چې په تازه زېږېدلو چرګورو کې ډیره زیاته څرګندیږي او د بورس غده اغیزمنه کوي. نوموړې ناروغي لومړۍ په چرګانو کې د اسهال لامل کيږي او وروسته بیا معافیتي سیستم ته سخت زیان اړوي.

د ناروغي خپریدل: د چاپیریال ککړتیا د ناروغي د لیرد لویه وسیله ده. دغه ویروس د فارم په بستر، وسایلو، جامو، په مرض اخته الوتونکو او داسې نورو کې فعالانه ژوند کوي او همداشان د ککړو وسایلو، د ننډاره چیانو د جامو او نورو ژوو سره د تماس له لارې په فارم کې دننه او بهر ته خپریږي.

د ناروغي نښې او تشخیص: د ناروغي پټه دوره ۳ - ۴ ورځې ده. په دې دوره کې د چرګانو اخته کیدنه له ۱۰ څخه تر ۸۰ سلنې پورې رسیږي. په ناروغو چرګانو کې د مرض نښې ستریا، نسانستی په تیره بیا سپین اوبلن نسانستی لیدل کيږي. د ناروغي د پرمختګ په مهال د بورس د غدې په مرض اخته چرګان منظم حرکت نشي کولی او کیدای شي چې پر ځمکه په پراته حالت کې هګۍ واچوي. د چرګانو مړینه د ناروغي له دریمې ورځې وروسته پیلیږي چې د بورس د غدې د غټوالي لامل کيږي. په دې ناروغي کې ۱۰ سلنه مړینه وي خو شونې ده چې دا سلنه تر ۳۰ پورې لوړه شي. حتی هغه شمیر چرګوري چې له دې ناروغي ژوندي پاتې کيږي د ناروغیو پر وړاندې چندان مقاومت نه لري او د واکسین اخیستلو په مقابل کې هم ضعیف غبرګون ښيي. کلینیکي نښې د مړو چرګانو په عضلاتو کې د زخمونو شتون د دې ناروغي د تشخیص لپاره ښه کوي.

کنترول او مخنیوی: د ناروغي د مخنوي لپاره واکسین موجود دی او په دې برخه کې یې ګټورې پایلې لرلي دي. د چرګورو د مورنۍ سټاک واکسینول د دې لامل کيږي چې راتلونکي نسل ته له میندو ښه معافیت ولیردیږي. د مورنۍ معافیت په کمیدو سره باید له لومړۍ تر دریمې اونۍ وروسته له زیږیدو باید چرګوري واکسین شي. د چاپیریال ساتنې امنیتي هڅې هم کولی شي چې په فارم کې د ناروغي مخنیوی وکړي او په فارم کې د ناروغي له خپرېدو وروسته باید ضد عفوني عملي کړای شي.

درملنه: د ګامبرو لپاره تر اوسه ګټور درمل نشته یوازې کیدای شي چې د ناروغي له پیله تر پای ته رسیدو پورې داسې خواړه چرګانو ته ورکړو چې لږه انرژي او په کمه کچه پروتین ولري.

د توغکي يا نيو کاسټل ناروغي

د چرگانو توغکی یوه ساري او وپروسي ناروغي ده چې په فارم کې د چرگانو د مړینې او سختې ناروغيو لامل کيږي. دا ناروغي معمولاً په outbreak يا يو ځلي ډول خپرېږي.

د ناروغي خپرېدل: د ناروغيو چرگانو د فاضله موادو او ناروغيو چرگانو سره د مستقیم تماس او همداشان په وپروس د ککړو وسایلو او جامو له ليارې د فارم د ننه او بهرته ليرېږي.

د ناروغي نښې او تشخيص: نیوکاسټل د چرگانو تنفسي، عصبي او هضمي سیستم ته په کلکه زیان رسوي. په انی ډول په فارم کې د یو شمیر زیاتو چرگانو مړینه او یا هم په بهرنۍ چاپیریال کې د وحشي الوتونکو د مروجسدونو موندل د نیوکاسټل د تشخيص شکمن کلینکي علايم دي.

په کورنیو چرگانو کې کلینکي علايم په لاندې ډول دي:

- (1) د هکیو د تولید کمښت
- (2) ستړیا او مړاوي کیدل
- (3) د چرگ د سر او غاړې تاویدل لکه: (په لاندې انځور کې)
- (4) نسناسټی
- (5) د ستوني پړسوب (د تنفسي سیستم التهاب)
- (6) په وړو او لویو کولمو کې وینه بهیدنه

د چرگ وضعیت له مړ کینو وروسته

د غاړې کریدل

کنټرول او مخنیوی: په صحیح توګه د واکسین تطبیق، د چاپیریال سالمه ساتنه او قرنطین کول د ناروغي په مخنیوي کې ګټورې پایلې لري.

درملنه: دا یوه وپروسي ناروغي ده چې تر اوسه کوم مناسب درمل ورته نشته خو بیا هم د ویتامینونو څخه استفاده د ناروغي په مقابل کې د معافیت د لوړولو لپاره شاید موثر واقع شي.

د ارمنو خلکو موسسه د چک په جمهوریت کې یو غیر دولتي نړیوال سازمان دی چې د نړۍ په گوټ، گوټ کې پراختیایي مرستې چمتو کوي.

دا مالوماتي پانې د کرنې د مسلکي لیسو د زده کړې په برخه کې د بڼه والي راوستلو په موخه د چک جمهوریت د پراختیایي مرستو پواسطه خپرې شوې دي.

لیکوال: ډاکتر سردار ولی

ژباړونکی: بریالی جلال زی او نجیب الله فروتن

تصحیح: د کرنیزو ښوونو د ټیم لخوا

ډیزاین: عبیدالله صدري